

LA VIDA ESPIRITUAL
Buenos Aires

Januar 1978

DUHOVNO
ŽIVLJENJE

Jesús comienza el Reino de Dios

Jesús nos habla del Reino de Dios

En la predicación de Jesús encontramos un tema que nos llama especialmente la atención. Es el tema del Reino de Dios, que también se designa en el Evangelio según san Mateo, con el nombre de Reino de los Cielos. Ya Juan el Bautista, el último de los Profetas, preparaba la Venida de Jesús, diciendo: Conviértanse, porque el Reino de los Cielos está muy cerca.

La idea y la esperanza del Reino de Dios estaban muy arraigadas en el Pueblo judío. Se tenía la convicción de que Dios debía triunfar sobre todo lo que se opone a El, y establecer un Reino de paz y de justicia. Pero generalmente se pensaba en un reino temporal, y se imaginaba el triunfo de Dios a la manera de una victoria militar.

NAROČNINA „DUHOVNEGA ŽIVLJENJA“ ZA LETO 1978

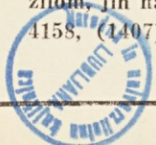
Tudi v letu 1977 je šla splošna inflacija — razvrednotenje denarja in nenehen porast cen in tudi plač — nezadržno naprej. Vzporedno s splošno podražitvijo naraščajo seveda tudi stroški za našo revijo: za nakup papirja, za klišeje in za tiskanje ter za pošiljanje po pošti; sodelavci pri pisanju delajo namreč popolnoma brezplačno.

Koliko bo inflacija narastla skozi leto 1978, ni mogoče predvideti. Zato je za upravo revije zelo težko določiti naročnino. Zaenkrat smo jo določili v višini 8.000 pesov. Lepo prosimo naročnike, naj čimprej plačajo naročnino; če je le mogoče, do konca marca. Če bo pa inflacija šla skokoma naprej in tako ne ne bi mogli z določeno naročnino kriti osnovnih stroškov, bomo pa morali seveda dvigniti naročnino v teku leta, kot to delajo drugi listi.

Prepričani smo, da bodo naročniki razumeli težavni položaj naše uprave in da nam bodo ostali zvesti tudi v teh gospodarsko tako nestalnih časih. Podjetnike in druge, ki morejo, prosimo tudi, da darujejo v tiskovni sklad revije.

Tisti, ki plačujete naročnino s čekom ali poštnim nakazilom, jih naslovite na naslov: Antonio Orehar, Ramón L. Falcón 4158, (407) Buenos Aires, Argentina.

Uprava „Duhovnega življenja“

DUHOVNO ŽIVLJENJE

Leto XLV

Januar 1978

Ali razumemo zadosti?

O VAŽNOSTI sredstev obveščanja smo prepričani, zato govorimo o dobrem vplivu in slabih posledicah, ki jih imajo na človekovo osebnost časopisi, radio, televizija, kino.

Poseben pomen imajo časopisi in tisk na splošno, ker pri človeku dolgo obstane in ga še hrani, da se k njegovi vsebini vrača ponovno. Za nas begunce in izseljence je časopisje osnovne važnosti za naše življenje in med tem igra veliko vlogo posebej verski tisk: Duhovno življenje in Oznanilo ter Katoliški misijoni. Verski tisk utrjuje, ohranja in poglablja naše versko življenje in narodno zavednost.

Verski list je kakor naše druge oči, ušesa, usta, glava in srce:

- oči: namesto nas gleda v svet verskega dogajanja, nam razbistri poglede ter navede zglede, ki nas vzpodbujajo pri naporu za zvestobo Bogu;
- ušesa: namesto nas posluša tam, kjer mi ne moremo, in nam posreduje tolažbo in opomine;
- usta, ki vršijo apostolat besede tam, kamor naš glas ne more, ker so bratje predaleč ali bi jim bili mi osebno nadležni;
- glava, ki razmišlja o načrtih za naše življenje, jih snuje ter jih nam pripravljene predloži, kadar mi sami ne utegnemo vsega dela storiti;
- srce: ogreva nas, da v trdi borbi za pošteno življenje ne omrzne, ko nas obdaja hlad verske brezbriznosti in naše osebne lenobe.

Kot imamo izdajatelji, pisci in uredniki svoje obveznosti do verskega lista, jih imate tudi naročniki in bralci:

da list berete, širite, sami naročite ter z razumevajočim plačevanjem naročnine omogočate, da list izhaja ter da ga bere čim več naših rojakov.

Posebej priporočamo, da mlade na novo ustanovljene družine list naročite ter vsi naročniki upoštevate težko gospodarsko stanje lista, ki razen naročnine nima nobenih drugih sredstev za izhajanje. Zato prosimo, da darujete tudi v tiskovni sklad.

Važnost lista bi občutili, ko bi list moral prenehati izhajati, kar bi bila naša velika verska in narodna izguba.

Msgr. Anton Orehar

Trije zvonovi

Kadar s tremi zvonovi zazvoni,
tako na večer po navadi,
se zdi mi,
da slišim pogovor presvete Družine.
Poslušam, poslušam in mislim za njimi:

Jožef orjak,
Jožef je žalosten in je težak,
Jožefu v hrbet so zlezle skrbi:
veliki zvon težko zvoni.

Deva Marija
je med obema srednica,
starčka tolaži in Sinčka uči:
Deva Marija na sredi stoji.

Gleda skoz line Jezušček mladi,
spleta mu kodre, kot po navadi,
mati Marija in ga drži:
Jezušček mladi se pasti boji.

Sveta Družina v sobi visoki,
v sobici stolpa cerkvenega revni,
v okna se sklanja nebo vam, nebo!
Jezus skoz liné zre našo zemljó,
vidi nas, vidi.

Sveta Družina, le dvigajte nas!
Zlasti na tisti večer preroški,
ko nam zvonovi trijé zapojó.
Takrat, o sveta Družina, nas dvignite
v izbo svojó!

Jože Pogačnik

Da, sveta je božična noč

Prelepa je božična noč,
po gorah sneg se lesketa...
Kako je blizu do Boga,
kako je blizu On nocoj,
pri njem, ob jaslicah postoj!

Ob bornih jaslicah postoj,
zazri se Detetu v oči,
ljubezen v njih kot luč gori,
in sreča, ki je nima svet...
Nebo prišel je Bog odpret...

Da, sveta je božična noč...
Vse zvezde sipajo z neba
ljubezen samega Boga,
ko v jaslice prišel je zdaj
Otrok, ki ga je sam smehljal.

Marjan Jakopič

Vrata v novo leto

Najlaže odpremo prva vrata, vrata prvega dne
v praznično zasneženi novoletni dan,
za nami je veselo prečuta noč, Silvester preplesán.
Težje že odpremo druga vrata, vrata drugega dne,
ki je streznjen delavnik, kot so in bodo mnogi še.
Kaj nam tujec, Novo leto, za vrati prikriva, sprašujemo,
ko vanj zaupamo, načrtujemo, bežečega konja spet podkujemo!

Za vrati se tešejo nove zibelke, stare popravljajo,
zveste in nezveste neveste se v predpustu belo napravljajo.
Hitro se na uradih zvrstijo poročni obredi,
počasi se ob pokopališčnih zidovih pomikajo pogrebi.
Bodo vrata belo prepleskana avtomatično vrtljiva,
na nov način narejena,
bodo radioaktivna, vegasta, zaklenjena ali prestreljena?

Najlaže odpremo prva vrata, vrata prvega dne
v praznično zasneženi novoletni dan,
za nami je veselo prečuta noč, Silvester preplesán.

Milena Merlak

O naših domačih običajih v božični dobi po sv. večeru

Nekaj splošnih misli

Kadar mi misli obstanejo pri današnjih najrazličnejših duhovnih in gospodarskih krizah, ki tarejo ves svet, mi vstajajo spomini na mlada leta, recimo tam iz dobe v začetku našega stoletja. In vsakokrat pridem do spoznanja in zaključka, da so takrat ljudje „imeli več časa za Boga“ in so prav zato na splošno v mnogih ozirih živeli vse srečnejše življenje. O tem sem popolnoma prepričan.

Nekdaj smo doživljali dobo od bedenjega dneva pred svetim večerom pa vse do praznike sv. Treh kraljev kot „en sam praznik“ — pač naš božič. Seveda so bili vmes tudi navadni delavniki! A bili so nekakšna „prekinitev“ prazničnemu razpoloženju. Ali se ne zdi, da je pa danes vprav narobe? Ali niso danes, v tej naši zagnani ihti suženjske potrošniške zaposlenosti postali praznični dnevi tisti, ki nam „prekinjajo“ delavnike?

In odkod vse to!? — Samo zato, ker danes „ni več časa“! Treba je delati; napenjati vse sile — za napredek; treba je vedno več in večjega ugodja — za katerega pa koncem vseh koncev tudi „ni več časa“, da bi ga uživali. Treba je pač reševati krizo na krizo...

Zato mi danes ob vsem tem prihajajo na um Župančičeve besede, ko nam poje: „Vendar, mornar, ko je najvišji dan,/izmeri daljo in nebeško stran.“ — Potrebno je, da včasih postojimo, se ozremo nazaj na že prehojeno pot in se razgledamo za — naprej.

Tako je tudi prav, da se ob današnjem zamotanem življenjskem tempu, ki nas vedno bolj uklepa v tostranstvo, povprašamo, kaj bi se dalo storiti, da bi mogli pod našim domačim krovom, pa tudi v našem ožjem in širšem družabnem okolju v naši skupnosti, ki nas povezuje v slovensko „božjo družino“, — v čim večji meri obnavljati, ohranjati in gojiti vsaj tisto **notranjo** svetost in blaženost božičnega razpoloženja, ko že za nekdanje zunanje oblike — ni več časa.

Sveti dan in božična osmina

Sveti večer je za nami. Odpočili smo se tudi že od bedenja za polnočnico. Sveti dan je. Jutri bo Štefanovo, potem Janezovo; nato pridejo Sveti nedolžni otročiči — tepežni dan; in še bo prišlo „staro leto“ — Silvestrovo in končno Novo leto. Vmes bo padla še nedelja v božični osmini. Sami praznični dnevi, čeravno ne več vsi združeni

z delopustom. Pa vendar — nad vsemi plava duh božičnega razpoloženja, na katerega nas doma spominjajo jaslice. Poleg liturgičnih obredov, ki jih opravlja Cerkev v svojem bogoslužju, pa jim življenjsko pestrost poudarjajo prelepi in predragoceni domači verski običaji. Ne moremo se tu spuščati v vse njihove podrobnosti. Danes ob tako pomnoženi in pospešeni zaposlenosti marsikaj — tone v pozabljenje.

Samo na kratko si hočemo priklicati v spomin najvažnejše značilnosti v praznovanju posameznih prazničnih dni. Z majhno mero

dobre volje in notranje gorečnosti nam iz njih pač ne bo težko povzeti pglavitne elemente, ki bi jih mogli prilagoditi tudi današnjim okoliščinam ter jih gojiti pod našim domačim krovom, v našem ožjem družinskem in družabnem krogu.

Sveti dan

Liturgični obrednik ga praznuje s tremi mašami: s polnočnico ali angelsko mašo, z zorno ali pastirsko mašo in z dnevno ali véliko mašo.

Svoje čase je bila splošna nava-

da, da so verniki — pač v mejah možnosti — bili pri vseh treh mašah ali pa vsaj pri dveh. Navadno je polnočnici sledila takoj zorna maša. Saj je bilo tako prijetno in in blagodejno doživljati božično skrivnostno razpoloženje ob naših večno lepih in tako „naših“ božičnih pesmih! Koliko preproste iskrenosti in domišljije je v naših ljudskih pesmih! In kaj razkošnega ter dragocenega umetniškega bogastva je nakopičenega v naših božičnih umetnih skladbah!

Sveti dan naj bo v družini med najlepšimi *domačimi* prazniki! Po hiši je še razlit vonj po sinočnjem kadilu. Božično jutro je — v jaslicah je lučka. Prevzema nas srečna zavest: božje Dete Jezus je — med nami! —

Naša najsvetejša naloga za sveti dan bodi: poskrbeti, da bo danes doma prijetno in veselo; da nas bo doma zadrževala praznično, belo pogrnjena miza s potico in poprtnjakom, da nas ne bo nikamor mikalo izpod domačega krova in ven iz ožjega domačega ali družinskega okolja!

Zbiramo se tudi danes ob jaslicah in naše skupne družinske molitve ob njih naj zopet spremlja božična pesem! Mnogo je tudi že danes domov, ki si morejo navijati božične plošče! Potrudimo se z vso dobro voljo ter iznajdljivostjo, da bodo zlasti naši mali in mladi danes doma med nami veseli, v prazničnem božičnem razpoloženju in v iskreni domači povezanosti! Seveda naj se to veselje ne spre-

vrača v sodobno hrupno veseljačenje! Menda bo tudi vsakdo priznal, da n.pr. danes tudi za najbolj goreče in vnete nogometaste ni dan za brcanje žoge bodisi na igrišču ali pa na cesti pred domačo hišo.

Bili so časi, ko je sveti dan veljal za strogo intimen domač praznik. Kdor je na ta dan hodil na obiske drugam, je po ljudski sodbi zaslužil „šilo v zadnjo plat“. Za obiske so bili določeni dnevi od Štefanovega dalje. Pa je Štefanovo že davno tudi v koledarju dobilo črno barvo in se z njim začelja vrsta vsakdanjih navadnih delavnikov. In tako bomo pač naše medsebojne božične obiske med sorodniki in prijatelji opravili na sam božič. A vsekakor bomo vztrajali pri ohranitvi svetostnega, prazničnega razpoloženja. Na noben način se mi ne zdi primerno iskati na ta dan „razvedrila“ v kino ali drugih podobnih zabavališčih. Nekaj povsem drugega so seveda n. pr. skupne božičnice v naših družabnih skupnostih!

Šentjanževo

26. december je praznik prvega Kristusovega mučenca. Nekdaj je bil to dan božičnih obiskov, ker je bil zapovedan praznik z delopustom. Hodili smo si voščiti praznike, ogledovat jaslice in pokušat potice. Bil je tudi delopust za poble in pa prilžnost za „vógleđi“ — za snubljenje in sklepanje svatovščine. Vkljub odpravi zapovedanega praznika so ljudje še vedno

Prvoobhajanci z msgr. A. Oreharjem na dan prvega svetega obhajila v cerkvi Marije Pomagaj 27. novembra 1977. V 1. vrsti od leve na desno: Danijel Rant, Tomaž Petkovšek, Marko Vitrih, Tomaž Žužek; 2. vrsta: Damijan Bevk, Tadej Zurec, Ivan Mežnar, Dani Mavrič; 3. vrsta: Andrej Rezelj, Danijel Lovšin, Viktor Modic, Avrelj Nose in Jožko Mokorel (foto Alpe)

hodili in še hodijo k maši. Saj je to danes še marsikomu mogoče, ko imamo večinoma možnost za večerno mašo.

Stefanovo

27. december je god Jezusovega najljubšega apostola. Dan je že od nekdaj veljal za velik in pomemben praznik. Pri fari so blagoslavljali vino — šentjanževca. In ko ga je gospodar prinesel domov od maše, ga je vsakdo od domačih dobil požirek. Veljal pa je poslej tudi za obredno pijačo kot napitek pri domačih slovesnostih, pri krstih, porokah, godovih, obis-

kih, slovesih i. p. Menda bi ne bilo težko, da bi v dogovoru z našim dušnim pastirjem skušali to prelepo navado obnoviti in ohranjati, recimo, na naših skupnih božičnicah! Saj že ime samo — na žalost tone v pozabo.

Sveti nedolžni otročiči

Tepežni dan je bolj poznan. Spominja nas 28. decembra na prve nedolžne otroške mučeniške žrtve ob Herodovem krutem iskanju novorojenega Odrešenika.

Dva elementa sta združena v tem prazniku. Prvi je omenjeni spomin na nedolžne otroške žrtve

v Jeruzalemu, odtod simbolično tepežkanje. Drugi pa ima smisel voščila za srečo in blagoslov v novem letu. Dokaz temu je navada, da so s palico ali korobačem, ponekod spletenim iz osmerih vrbovih šibic, udarjali tudi po drevju in živini, želeč tako priklicati božji blagoslov; navada, ki jo je Cerkev prilagodila sebi iz poganskih obredov.

Otroci so ta dan hodili „tepežkat“. To je pač bil — in naj bi tudi vnaprej ostal — njihov dan! Tepežkanje je obsegalo voščilo z udarci, ki jim danes od starega deda navzgor ni bil nihče izvzet. In temu je seveda moralo slediti za tepežkarje obdarovanje.

Posebna navada je tudi, da tisti, kdor zarana prvi vstane, hiti okoli domačih in jih po vrsti tepežka z besedami: „Šip-šap! — Reš'te se! Reš'te se! — Da bi dolgo živeli in enkrat v nebesa prišli!“ Morda bi našim malim predali in zapustili tudi tole običajno pesmico:

„Pámetva, pámetva (= tepežni dan)

dan's je naš dan!

Daj nam kaj, daj nam kaj,

če si kristjan!

Košček potice,

krajcar (= pesos) al' dva.

Oče v nebesih

naj žegen ti da!“

Brez dvoma je to veselje, za katerega bi tudi danes naših malih ne smeli prikrajšati. Seveda jim bomo pa pravočasno preje razložili

obojni pomen praznika in njegovih navad.

Staro leto

Približal se je „drugi sveti večer“ — starega leta dan, po kalendaru svetniku tudi Silvestrovo. Brezčutni in neizprosni „Čas“ je vsakemu obrnil list v koledarju našega življenja, popisan z veselimi in srečnimi pa tudi žalostnimi in trpljenja ter preizkušenj polnimi dogodki.

Dá, staro leto je tudi — svet dan! In najmanj, kar upravičeno danes Bog od nas pričakuje, je prav gotovo, da se bomo vsaj nocoj za hip pridružili izmed desetih ozdravljenih gobavcev tistemu, ki se je Jezusu zahvalil za prejeto dobroto. Ali nam ne naroča notranji glas, da se moramo tudi mi danes Bogu zahvaliti za vse prejete milosti preteklega leta? In — četudi bi morda bilo grenkih in trpkih preizkušenj več kot pa sladkih doživetij: vse — tudi grenke in težke dogodke nam je Bog v svoji dobroti dal prestati in preživeti!

Nujno nas tedaj kliče vest, da se Mu pohitimo zahvaljevat v Njegov hram bodisi k zahvalni maši ali drugi prigodniški cerkveni slovesnosti; ali pa da mu izraze hvaležnosti izkažemo tudi in vsaj doma v skupni družinski molitvi pri jaslicah. Saj bomo kakor za sveti večer tudi nocoj naš dom zopet pokadili in pokropili. Pri vsem tem bo še dovolj časa za zabavo in

- Birmanke z birmovalcem msgr. A. Oreharjem v nedeljo 20. XI. 1977. 1. vrsta od leve na desno: Marjetka Gerkman, Kristina Malovrh, Sandra Bitenc, Andreja Pino, Karina Panaino, msgr. Orehar, Sonja Štefe, Marjanca Magister in Marinka Boh.
2. vrsta: Helena Žužek, Elizabeta Petkovšek, Erika Šonc, Cvetka Selan, Lilijana Javoršek, Marija Škulj, Veronika Šparhagl, Dijana Truden, Zofija Golob, Klavdija Rant, Metka Magister, Silvija Avguštin.
3. vrsta: Helena Klemen, Silvija Bavdek, Rezka Škulj, Adrijana Mehle, Irenka Žebre, Pavla Petek, Anica Senovršnik, Marjanca Vitrih, Veronika Grabnar, Malči Slak, Anica Selan.
4. vrsta: Cvetka Kopač, Andrejka Krajnik, Marija Rupnik, Veronika Urbančič, Andrejka Selan, Gabrijela Škrbec, Irenka Fajdiga, Tatjana Mikelj, Kati Močnik, Adrijana Ahčin.
5. vrsta: Andrejka Praprotnik, Mojca Komar, Nevenka Vester, Milenka Tekavec, Silvija Tekavec, Milenka Svetlin, Veronika Gerkman, Rezka Gerkman, Klavdija Galjot, Betka Kalan, Andrejka Štefe in Kristina Kremžar (Alpe).

pošteno veselje, da „pričakamo novega leta“. Ali bi ne bilo žalostno, dá, kar poniževalno za nas, ko bi se predajali ta večer zgolj kričečemu zabavanju in veseljačenju ter iskanju golega utešenja vseh vrst uživaželnosti? In bi nas morda Novo leto našlo — omotične, pijane? —

Novo leto

Nekoč je bilo v navadi, da se je za Novo leto vsakdo podvizal, da se zarana čimprej umije v sveži vodi. Med domačimi v družini, med svojci, sosedi, prijatelji in znanci si prisrčno voščimo srečo in božji blagoslov. Starejši so včasih mlaj-

še v novoletnem jutru potegovali za ušesa in jim med voščili povedali kakšno zanje posebno pomembno opozorilo.

In zopet velja, da je novoletni dan praznik domače ali vsaj ožje družabne skupnosti. Družina ga je nekdam skušala preživeti pod domačim krovom ali med ožjimi svojci ter prijatelji.

Nikakor pa ne pristojajo, da bi si na ta dan iskali utehe po kričečih zabaviščih. Pomemben dan je to! Stopili smo na pot novega leta — kako važno je, da si izprosimo božjega spremstva!

Sveti Trije kralji

Približal se je zadnji — „tretji sveti večer“, bedenji dan pred sv. Tremi kralji. Kakor na sam božič bo oče tudi nocoj družinski svečenik. Zopet se mu bodo pridružili v spreved vsi domači in prisotni in bodo med molitvijo, morda tudi petjem pokadili ter pokropili dom. In spet bo vsa družina zbrana v molitvi in pesmi pri jaslicah. Tu so že pred štalco sveti Trije kralji in nad hlevčkom blesti svetla zvezdovodnica.

Nekdam so se pred praznikom postili v veri, da potem sv. Trije kralji vnaprej naznanijo dan smrti, kakor je to misel pesniško posnel v svoji pesnitvi Župančič.

V Prekmurju so se svoje čase dekleta k prazniku postile skozi tri dni in zaužile vsak dan le po tri pšenična zrna... Danes se nam zdi kaj takega nemogoče. Nemo-

goče zato, ker „ni časa“, ker gine tista vélika pripravljenost za žrtve, ki jih je naš narod tako radovoljno jemal nase skozi vse liturgično leto pred vsemi večjimi prazniki. Zavedal se je, kaj za duhovno življenje pomenijo: žrtve, odpovedi, premagovanja. In danes? —

Lepa je navada, da za ta praznik na vrata s kredo napišemo tri križe in začetne črke imen sv. Treh kraljev.

Skupno družinsko molitev bomo spet opravljali pri jaslicah in pridružili ji bomo božične pesmi, ki nam tako dramatično pojejo o sv. Treh kraljih.

Za sam praznik sv. Treh kraljev je dom spet odet v sveto božično razpoloženje. Morda je v jaslicah vso noč gorela lučka ali pa se blesketala v zvezdi nad hlevčkom.

Na praznično pogrtnjeni mizi sta božični kruh in potica. V družini vlada spet tista sveta, ljubezni polna božična povezanost in slovesnost.

Za mlade je pa ta dan velik dogodek! Danes bodo imeli veliko posla s koledovanjem. Današnji praznik je „mali božič“. In pravica mladih je, da pojdejo od hiše do hiše koledovat k sorodnikom in znancem.

Kjer krajevne okoliščine dopuščajo, se bodo morda oblekli v sv. Tri kralje z belimi haljami, rdečimi pasovi in z zlatimi kronami na glavi. Eden bo med njimi črno pobarvan po obrazu; drugi bo nosil zlato zvezdo. Dva bosta po vo-

Birmanci z birmovalcem msgr. Antonom Oreharjem v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu v nedeljo 20. novembra 1977. — 1. vrsta od leve na desno: Boris Hribar, Janko Lavrič, Edi Bergant, Franci Resnik, Marko Čop, Janez Avguštin in Sandi Gaser.

2. vrsta: Tomaž Amon, Jure Javoršek, Janez Urbančič, Marjan Lampret, Gusti Bavdek, Peter Casullo, Pavel Casullo, Tomaž Filipič, Marjan Fajfar, Marko Vomberger, Aleksander Leber in Franci Selan.

3. vrsta: Gusti Poglajen, Marko Amon, Andrej Selan, Marko Selan, Franci Miklavc, Dani Vodnik, Marjan Tušek, Tonček Rode, Pavel Koprivnikar, Marko Corn, Pavel Marolt in Viktor Koprivnikar

4. vrsta: Jani Skarlovnik, Boštjan Modic, Gabi Rant, Gabi Zupanc, Dani Mokorel, Stanko Mavrič, Tomaž Voršič in Anton Senovršnik (foto Alpe).

ščilnih besedah ali tudi pesmih pobirala darove.

Seveda bomo pa tudi za to priložnost že vnaprej „trem kraljem“ primerno razložili, da njihovo posianstvo ni zgolj „nabiranje darov“, marveč da so danes oni glasniki verske misli „razglašanja Gospodovega“, ko se je Odrešenik dal spoznati svetu.

V naglem tempu življenja bodo

morda ponekod na ta večer že pospravili jaslice; običajno jih ohranjamo še do svečnice.

— — —

Strnjeno in bežno, brez naštevavanja in opisovanja posameznih podrobnosti smo se skušali pomuditi le pri najpomembnejših momentih božičnih praznikov in ob njihovih glavnih verskih navadah. Naš glavni namen vsem tem vrsti-

Božični večer

BOŽIČNI VEČER je bil. Božični večer! Prijatelj, ki bivaš v tujem mestu, daleč od doma, daleč od svojih: tuji obrazi te srečujejo, tuje roke ti strežejo, tuja govorica te spremlja povsod. Kolikokrat se ti je tožilo po domu, vendar sprijaznil si se z življenjem, vdal si se. Ali ko se bliža božični praznik, se ti zbudi v srcu nemir, zbudi hrepenenje po domu; v domačo deželo te vleče nevidna moč kakor ptiča na jesen v gorke južne kraje. Iz sijajnega mesta si želiš pod nizko, morebiti slamnato, ali vendar ljubo domačo streho. Mož, ki ga vodijo opravila po tujih deželah, je nesrečen, ako tega večera ne more preživeti na svojem domu z ženo in otroki. Vse leto je bil gospodar, oče: delal je, se trudil in skrbel za družino; nocej ji bo svečenik.

Zgodnji mrak skriva goré in dole; vse je tiho, tako praznično tiho kakor v tisti sveti, bla-

.....

cam pa je bil: naj vsem in vsakemu dobri Bog pripomore, da bo v teh „novih časih“ znal poiskati tisto najprimernejšo obliko božičnega praznovanja, ki naj prinese pod njegov domači krov obilno mero božičnega veselja in ves božji blagoslov!

ženi noči, ko se je rodilo rešenje človeštva, ko so peli nebeški angeli pastirjem na paši: „Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem!“

S prazničnim belim prtom je pogrnjena zemlja in z jasnega neba se blešče prijazne zvezde. In čuj, iz bližnjega zvonika zadone božični zvonovi tako milo in tako ljubó, tako veselo in tako otožno, tako vablivo in tako tolažno! To niso zemeljski glasovi; z onega sveta prihajajo, iz daljne, neznane dežele miru, kamor hrepene človeška srca iz solzne doline: mehkó se razlegajo po molčeči dobravi in sladko odmevajo v človeškem srcu.

Kdor je čul v otročjih letih doma te blažene glasove, naj biva onkraj morja, na drugem koncu sodo s kadolidom! Nobeno opravilo se mu ni zdelo tako imenitno, tako sveto kakor to; nobena vonjava mu ni dišala tako prijetno kakor božično kadilo!

In ko so se vrnili potem v družveta, naj mu bo srce otrplo v žalostnih skušnjah življenja: ko mu pride sveti večer, tedaj se mu zbudi teh glasov spomin; zdi se mu, da mu zopet doné, kakor so mu nekdam doneli v daljni domovini, v srečni mladosti, ki je tako daleč za njim! Sladko domo-

tožje ga obide: srce mu je meh-
kó in oči rosne.

V duhu se vidim doma. Ve-
čer je ,sveti večer ;vse tiho; zdaj
zapojó zvonovi. V hiši so zbrani
oče, mati in otroci; prekrizajo se,
oče vzame kropilo v roko, sta-
rejši otrok posodo z blagoslovlje-
no vodo, drugi nosi lonec z žer-
javico; na njej se žge in kadi ve-
likonočna oljka, lovorjevo perje
in mačice; mlajši ima ključe v
roki. In tako gredo od poslopja
do poslopja, od shrambe do
shrambe, v klet in žitnico in hlev.
Kamor pridejo, vzame oče sve-
čenik otroku ključ iz roke, odpre
hram, pokadi in pokropi po vseh
prostorih in kotih, potem zapre in
izroči ključ otroku.

O srečni čas, ko je še sam

ključe nosil za očetom ali pa po-
žinsko sobo, kako praznično, ka-
ko častitljivo je stala tam v kotu
velika javorjeva miza, z belim pr-
tom pogrnjena! Na mizi je bil
poprtnik, božični kruh, in oče je
vzel nož, razrezal poprtnik ter
ga delil družini. Mnoge matere
kruh je jedel sin pozneje, okusil
morebiti, kar ima svet dobrega,
ali tako v slast mu ni šla nobena
jed, kar jih je užil.

Po večerji so šli v cerkev k
nočni službi božji. Tako niso ni-
koli prej ne pozneje vabili zvo-
novi, tako niso nikoli pele orgle,
tako ljubo mu ni nikoli donela pe-
sem kakor božična:

„Pastirci, vstanite, pogledat hi-
tite!...“

Josip Stritar

Trije kralji

Trije kralji,
možje sveti,
kam naj vaša zvezda sveti?

Ali k revnim v Sudanu?
Ali k lačnim v Pakistanu?
Ali v naša temna srca,
da se bodo posvetlila?
Da dobrota in ljubezen
ne bi, ne bi ugasnila?

Trije kralji,
možje sveti,
kam naj vaša zvezda sveti?

Zvezda miru naj razsveti
vse domove osamljene,
v mestih najbolj zapuščene,
vse široke oceane,
reke in poti neznane.
Naj da silo naši zemlji,
da nam bo še bolj rodila.

Trije kralji,
možje sveti,
kam naj vaša zvezda sveti?

Vaša luč naj vse obsije,
naj ozdravi bolna srca,
vanje moč, ljubezen vlije.

Amarilis

Aómori pod snegom

Aómori, Aómori pod snegom:
nocoj se k tebi ladje stiskajo,
kot da jih zvezde ne tolažijo,
čeprav visijo s pristaniških drógov.

Aómori, Aómori pod snegom:
nocoj se hitro vračajo potí,
le z osamelimi cipresami
ostajajo v globel izbokle struge.

Aómori, Aómori pod snegom:
nocoj se s krivih templjev streh solzé
kapljaje v mrtve sveče spremené,
plamenček z rok decembrskih ugasne.

Aómori, Aómori pod snegom:
ne moreš čaše dvigniti nocoj,
tako da v žganja toplega opoj
primešaš vrisk resničnega namiga?

Aómori, Aómori pod snegom:
nekje v gorah znad tvojega morjá
roke Device zibajo Boga.
Koščena Smrt pripravlja zadnjo vprego.

Aómori: pristanišče na skrajnem severu največjega japonskega oto-
ka Hónšu. Tudi pokrajina nosi isto ime, ki pomeni po naše Zeleni gozdovi.
Skoraj vso jo prepletajo gorovja. Decembra začne snežiti. Ljudje so dobri,
a krščanstva skoraj ne poznajo.

Vladimir Kos

Oton Župančič

Kaj pravi ptica

Kaj pravi ptica v zraku, kaj?
„Na nebu ni nikjer pregraj!“
Dejala sta mi val in brod:
„Nihče ne vpraša me, odkod?“
Zapel je v meni tajen glas:
„Zakaj ne hodiš k svojim v vas?“

Ne sme beseda kar naprej
svobodna preko vseh ti mej?
Saj koder govor naš je znan,
povsod doma je Ciciban...“
Po naši zemlji se ozrem,
zgrozim se in oči zaprem...

Naj nas sreča ne omami in bridkost ne stare!

V ČASU velike duhovne razbito-
sti je bolj ko kdaj koli prej važ-
no, da veliki prazniki izlijejo v
nas svojo vsebino in svojo polnost.
Zavoljo tega jih Cerkev postavlja
ob pot cerkvenega leta. Navajeni
smo, da božične dni odenemo s
pajčolanom posebne mehkote. Res
je, da so otroško čarobni, toda
prav je, da gledamo v njih tudi
trpkost, ki je že skrita v njih. Ko

gledamo božjega Otroka na slami,
je prav, da vidimo tudi križ, ki
leži poleg. Ko gledamo srečo in
veselje svetega para, radost pa-
stirjev in petje angelov, naj zdr-
snejo naše oči tudi na Oljsko go-
ro, kjer taisti Otrok kot mož bo-
lečin prosi za pomoč svojega ne-
beškega Očeta.

Mislím na rojstvo idej, dobrih
in plemenitih. Veseli in srečni
obrazi jih gledajo in pestujejo.
Naj vidijo naše duhovne oči tudi
njih križ. Polnost njih rojstva je
namreč v tem: zmagoslavje in
trpljenje, sreča in bridkost. Da
toliko dobrih in plemenitih idej
umrje, da toliko in toliko ljudi
ob najboljših idejah omahne, je
krivo to, ker jih hočemo vedno
gledati le v sreči velike svetlobe
in nikdar v bridkosti teme.

Vzemimo iz velikih praznikov
vso vsebino in prenesimo jo v svo-
je življenje. Samo na ta način
bomo znali stati za svoje ideje ne
le ob plapolanju zastav in ob ve-
liki množici, temveč tudi tedaj, ko
bomo čisto sami in na videz od
vseh zapuščeni.

Naj nas sreča nikoli ne omami
in bridkost nikdar ne stare!

Karel Mauser

Karel Mauser pred odhodom

21 JANUARJA 1977 je umrl Karel Mauser. Njegov prijatelj Jože Melaher je zapisal Mauserjeve besede, ki jih je govoril v bolnišnici pet dni pred smrtjo, po prejemu bolniškega maziljenja in sv. popotnice, ob navzočnosti duhovnikov Jožeta Božnarja in Jožeta Simčiča ter Melaherja. Oni trije so sedeli, Mauser pa je z mirnim korakom hodil sem in tja po sobi. Postal je, vsakemu pogledal v oči in jim govoril:

„Trdno stojim za vsem, kar sem v svojem življenju govoril in pisal. Kako bi izgledal pred ljudmi, če bi sedaj kleknil jaz, ki je na mene samega padla preizkušnja trdnosti vere v Boga in v posmrtno življenje.

Vem, če mi vse molitve dobrih duhovnikov, ki po vsem svetu sedaj molijo za moje zdravje, in v nebesih priprošnje Barage in Rožmana ne bodo pomagale, potem je taka božja volja, da prihrani meni in moji družini veliko trpljenje. Tukaj bom zapustil veliko prijateljev, še več jih bom srečal tam. Smrt — kakšna milost božja! Glejte, gledal bom Boga, videl Marijo — kakšna blaženost... Jaz sem pripravljen.

Še to povejte mojim prijateljem, tudi tistim, ki se z mano niso vedno strinjali: Nikogar nisem namereno žalil, o nikomer nimam zle misli, z vsemi sem v miru božjem. Ostanem pa pri svojem prepričanju.“

Nekoč

Nekoč bo mimo, kar še zdaj boli.
Vse bo, kot zdaj je v tem večeru
goló, obrano, potopljeno v miru,
z nadihom zarje, ki večer kropi.

V telesu strast bo dela roke križem,
od sanj mogočnih bo samo pepel,
od slapa, ki nekoč je v dno grmel,
vesel bom, če vsaj kapljice polížem.

Življenje je kot vedro, ki v vodnjak
spuščali smo ga dolga, dolga leta.
in vedro je ujeto v mir sladak.
Zdaj na vretenu je veriga odpeta —

Karel Mauser

Obračun sinode o katehizaciji

1. Nenehno spopolnjevanje verskega znanja

POGOSTO naletimo na globoko zakoreninjeno mišljenje, da verski pouk spada v čas šolanja, zlasti v osnovno šolo. Takrat naj bi se človek seznanil z vsemi krščanskimi resnicami in tako dobil versko znanje, ki bi zadostovalo za vse življenje. To je zgrešena miselnost. Zdravnik na primer ni končal svojega študija z diplomom, temveč mora svoje znanje nenehno spopolnjevati in biti na tekočem z vsem, kar je novega v medicinski znanosti. Tako je tudi pri vseh drugih strokah. Iste potrebe so seveda tudi na verskem področju. Noben vernik, duhovnik ali škof ne ve vsega, hkrati pa mu versko znanje blede in se umika v pozabo, zato mora svoje znanje stalno obnavljati in ga razširjati.

Svet se hitro spreminja, življenje dobiva nove oblike, ki porajajo nova vprašanja. Prav vse moramo presvetliti z lučjo evangelija, vse koticke zemeljske stvarnosti, vsa kulturna snovanja. Vsak kristjan mora tudi napredovati v duhovnem življenju. Napredek pa je nemogoč brez primerne hrane: luči resnice in milosti, ki jo v največji meri dobivamo z molitvijo in zakramenti.

Nekoč je bilo javno mnenje dokaj krščansko, verniki so redno hodili k nedeljski maši, včasih tudi k popoldanskim pobožnostim. Doma so imeli nekaj verskega čtiva, molitev je bila v družinah redno opravilo, do neke mere je bilo poskrbljeno tudi za versko izobraževanje. Danes so razmere popolnoma drugačne. Javno mnenje je pluralistično in krščanstvu večkrat nasprotno, zato je treba iskati drugih sredstev, če nočemo duhovno shirati.

Če to velja za zrele ljudi, velja še toliko bolj za mladino, ki versko še ni tako utrjena in je toliko bolj podvržena vplivom sredstev družbenega obveščanja (tisk, film, radio, televizija) ter vplivom okolja, v katerem živi. Zato je razumljivo, da je škofovska sinoda posvetila takšno pozornost nenehnemu verskemu izobraževanju mladih.

2. Proč z razklanostjo med vero in življenjem!

Sinoda je močno poudarjala skladnost vere in življenja. Niti katehet niti katehiziranec se ne smeta zadovoljiti z razumskim osvajanjem verskih in moralnih resnic. Tudi če natančno poznam vsebi-

no krščanskega verovanja, mi to nič ne pomaga, dokler je življenje ostalo pogansko. Pri veri gre za božjo ponudbo. Bog se mi je predstavil kot Oče, ki me je ustvaril in odrešil po svojem Sinu v Svetem Duhu. Jaz moram to ponudbo sprejeti in jo tudi živeti. Z vero stopim v stik s troedinim Bogom, po krstu sem vraščen v Kristusovo velikonočno skrivnost umiranja grehu in vstajanja k novemu življenju božjega otroštva. Biti kristjan pomeni stalno hoditi za Kristusom, biti njegova priča doma in na delu, zasebno in v javnem življenju.

Razkol med vero in življenjem je nekaj nemogočega. V cerkvi in doma moliš, spolnjuješ božje zapovedi, v javnosti pa Boga tajiš, ker se praktično obnašaš kot brezverec. Zaradi človeških slabosti so sicer nekatera neskladja nujna. Vsak greh je namreč nedoslednost, nezvestoba Bogu. Toda proti temu se je treba boriti z vsemi silami.

Za dosledno krščansko življenje je najprej potrebna milost. „Brez mene ne morete ničesar storiti“ (Jan 15, 5), je dejal Gospod. In veliki apostol Pavel izjavlja: „Vse premorem v njem, ki mi daje moč“ (Flp 4, 13). Sredstva milosti pa moramo uporabljati. Kar je za obdelano polje zadostna vlaga in sončna toplota, to je za krščansko življenje milost, ki nas razsvetljuje in nagiba k dobremu.

Vsak človek je otrok svojega časa. Neverjetno močno vpliva nanj okolje, v katerem živi: domača družina, vzgoja, šola, prijatelji, delo, ki ga opravlja. V ugodnih razmerah ni težko biti dober, pač pa je pravo herojsko dejanje, če v slabi družbi ostaneš dober. Zaradi tega je tako važno, da za svojo vero ustvarjamo ugodno ozračje.

Sodobna kateheza mora kristjane narediti odprte tudi do drugače mislečih, pa naj bodo to pripadniki drugih ver ali tudi brez vere. Ko zavračamo zmote, ne smemo odklanjati osebe, ki tako ravna. Človek vedno ohrani svoje človeško dostojanstvo in ima pravico do spoštovanja in pomoči. Krščanska zahteva je zelo jasna: ljubiti moramo tudi svoje sovražnike. Sv. Štefan je molil za Savla, ki je odobraval njegov umor, Savel je postal Pavel in eden največjih oznanjevalcev krščanstva.

3. Splošni in posebni katehisti

Med našimi ljudmi je še vedno zelo veliko takih, ki menijo, da je verski pouk izključno opravilo duhovnikov in morda še redovnic katehistinj. Na sinodi smo nešteto krat slišali v najrazličnejših oblikah: Vsak kristjan je dolžan oznanjati Kristusa, širiti njegov nauk, biti katehet. S krstom, zlasti pa še z birmo, je vsak kristjan postal Kristusova priča.

Bog ne pušča prav nobenega človeka brez talentov, vsakomur daje svoje darove. Teh darov ali karizem ne smemo nekoristno zako-

pati, temveč moramo z njimi sodelovati, saj bomo morali dajati odgovor. Vsak kristjan lahko katehizira že s svojim dobrim zgledom, molitvijo, prijaznim obnašanjem, uslugo, bratskim opominom, priložnostnim pojasnilom. Starši so seveda prvi veroučitelji svojih otrok. Bolj kakor s poučevanjem ali učenjem raznih molitvic na pamet jih uvajajo v vero s svojim zgledom, s praktičnim krščanskim življenjem. Tudi takrat, ko bo otrok že začel hoditi k verouku, bo do kateheta prizadevanja uspešna le, če jih bo spremljalo zanimanje staršev, zlasti pa zgled dobrega krščanskega življenja. Življenjska izkušnja nas uči, da bo predvsem od družine odvisno, ali bo mladi rod ostal veren. Kjer matere vzdihujejo, da njihovi otroci ali vnuki nočejo več hoditi v cerkev, je pogosto krivda v zgrešeni družinski vzgoji. Morda oče ni bil praktičen vernik ali pa je tudi mati zanemarjala svoje krščanske dolžnosti.

Glavno odgovornost za katehezo ter za življenje in rast Cerkve sploh nosijo tisti, za katere je zapisano: „Pazite nase in na vso čredo, v kateri vas je Sveti Duh postavil za predstojnike, da vodite Cerkev Boga, ki jo je pridobil z lastno krvjo“ (Apd 20, 28). To so škofje. Kakor nosi odgovornost za vso Cerkev papež, tako leži breme odgovornosti za delno (krajevno) Cerkev na škofu. V vsaki škofiji je škof prvi katehet, prvi učitelj vere, branilec pravovernosti. Njemu posebej pomagajo duhovniki, ki so po svetem redu njegovi sodelavci in pomočniki v trojni službi. Danes pa je vedno več neduhovnikov, pri nas večinoma redovnic, ki se posvečajo katehetskemu delu.

Za dobrega kateheta ni dovolj, da dobro obvlada učno snov, ki jo mora podajati, temveč jo mora mladim tudi tako približati, da jo bodo razumeli in sprejeli. Zato morajo nenehno preverjati metodo svojega dela, kajti le tako bo njihovo delo lahko postalo kvas, ki bo prenovil mlade člane božjega ljudstva. Mladi morajo čutiti, da jih ima katehet rad, da jim dobro hoče, na njem pa morajo videti, da je tisto, kar jih uči, tudi dejansko uresničil v svojem življenju.

Popolnoma razumljivo je, da ima vsak človek pravico do verskega pouka. Pravico ima spoznano resnico sprejeti, jo javno izpovedovati in po njej uravnati svoje življenje. V deželah, kjer je zagotovljena verska svoboda, morajo biti tudi dane realne možnosti, primeren čas in prostor za verski pouk. Popolnoma jasno je tudi, da je dober verski pouk neprecenljive važnosti tudi za urejeno svetno družbo.

O tej sinodi bo še veliko govora in pisanja, saj se je lotila izredno zanimive snovi. Eno pa je gotovo: Kolikor resneje se bomo lotevali kateheze, toliko boljše sadove bo prinašala.

Dr. Janez Jenko, koprski škof

Vidni in nevidni del človeške veličine

ČLOVEK je po svoji naravi ali svojem bistvu, pa tudi po svojem poklicu, ustvarjalec. Njegova naloga je, da tako rekoč pomaga Bogu doustvariti svet, zlasti da ga skuša počlovečiti. V tem smislu je človek vladar sveta, ima pravico, da si podvrže zemljo, kakor mu je bilo naročeno že v raju. Zato jo obdeluje, da mu rodi več in boljše, kot bi mu dala sama od sebe. Zato rije vanjo, da izkoplje skrite zaklade in se okoristi z njimi, jih postavi v službo življenju. Zato površje zemlje prepleta s cestami in železnicami, zato pošilja na morje ladje in v zrak letala, da tako poveže razne krajin in celine, pa razne človeške skupine. Z drugimi ljudmi sestavlja družine, soseske, narode, države, ker upa s skupnim naporom doseči več, kakor bi zmožel sam. Raziskuje naravo, odkriva njene zakone in jih uporablja v svojem naporu in prizadevanju. Išče lepoto na svetu, jo zajema v črte, like in barve, v zvoke in besede, v gibe, premike in še druge izraze svojih doživetij. Z mislijo grebe do zadnjih globin sveta in življenja, dviga se z njo nad svet in svetove, skuša z njo doseči samega Boga, pred kate-

rim spoštljivo pokleka in se mu predaja v molitvi in češčenju.

Z vsem svojim silnim človeškim in kdaj celo nadčloveškim naporom skuša človek izpolniti svojo nalogo in izživeti svoj poklic. Pri tem v marsičem uspe in v mnogočem je v teku zgodovine uspel, marsikdaj pogrési in mnogo je v zgodovini zagrešil, ustvarja dobro in spočenja zlo, sega za čim višjo, skoraj božansko popolnostjo in pada v skoraj demonske globine zablod. Vse to dela v službi naloge, ki jo je prejel; včasih ji dobro služi, drugič jo hudo zlorablja. V tem prizadevanju je človekova veličina in njegova beda, v tem se javlja njegova bogopodobnost in njegova ničevost. Iz tega izvrtja najboljše in najdražje, s čemer se ponaša človeški rod, s tem mu povzroča tudi najhujše.

Na tem svetu ni rož brez trnja, ni veličine brez padcev in ponižanj. A četudi se zadnjim ne more povsem ogniti, četudi kot človek ne more ne grešiti, četudi nič ne more priti docela čisto in popolno iz njegovih rok, vendar človek svojega ustvarjalnega prizadevanja ne more in ne sme opustiti. Njegova naloga je svet

počlovečiti, v delu in naporu za to je njegova veličina, ranjena, a vendar veličina. V tem delu človek ne počlovečuje le sveta, marveč v najboljšem pomenu besede počlovečuje, izpopolnjuje, celo Boga približuje tudi sebe, človeški rod. Ob svojem delu, v svojem ustvarjalnem zagonu človek postaja bolj človek, večji človek, boljši človek.

Človek pa je eno kot človek, a je dvoje kot mož in žena. Kot človek, to je kot mož in kot žena je poklican k svoji nalogi. Marsikaj zmore, vsaj dozdevno, le kot mož, marsikaj je zadržano, se zdi, le ženi. A uspeh v življenju je plod dela obeh, je plod moško-ženske človeškosti. Tu in

tam more tudi moški storiti, kar bi se zdelo, da je bolj svojsko ženi, često žena z enakim uspehom krona prizadevanje, ki ga imamo bolj za moškega. Vsekakor narava, s kako redko izjemo, človeških nalog ni ostro razmejila v dve skupini, od katerih naj bi ene bile moške, druge pa ženske.

Vendar pa je vsaj dejanski, če že ne stvarno in nujno tako, da se nekaterim nalogam posveča predvsem mož, a da druge prevzema v prvi vrsti žena. Tudi kadar je tako in kolikor je tako, pa oba največ dosežeta, kadar se medsebojno izpopolnjujeta, se podpirata, se oplajata v ljubezenskem darovanju drugega drugemu. Najboljša oblika in najčistejša priložnost za tako ljubezensko darovanje je človeška družina in posebej še njeno jedro, povsem izčiščena ljubezenska povezanost moža in žene, ki je plodna življenjsko, osebnostno in duhovno. V taki družini korenini in zajema moč tisti življenjski zagon, ki moža in ženo usposablja za dobro in uspešno delo.

Mož in žena sta oba človek, oba šele pravi in cel človek. Naj navidez le eden od njiju, katerikoli, kaj doseže, je v resnici to uspeh in zasluga obeh. Često je bilo že povedano in naj bo tukaj ponovljeno, da celo v življenju posebno izrednih ljudi, tukaj so mišljeni možje, pri katerih se še najbolj zdi, da so samotni garači na svojem področju, moremo odkriti, morda zelo v senci, včasih skoraj

povsem nevidno ženo, ki jih za delo navdihuje, pri delu podpira, njih delo blagoslavlja, zanje pa moli in podobno. Ženo, ki je često žena tudi v posebnem, družinskem pomenu besede, lahko pa je kaj drugega, mati, sestra ali kar je že.

Kdo bi mogel vedeti, koliko teh žena bi moglo polno izživeti svoje lastno življenje in doseči uspehe, ki ne bi zaostali za dosežki moža, za katerega živijo! Pa vendar vse svoje sile, svoje lastno življenje darujejo možu, da more on polneje živeti in več doseči. One živijo ne v sebi, marveč v njem, in so srečne ob vsej svoji žrtvi.

Vsako ustvarjalno delo in ne le „delo pri romanu, ima kakor ledena gora svoj vidni del — in svoj še večji nevidni del, na katerega trdnosti in moči sloni zunanji, bleščeči del.“ (Zora Tavčar). Koliko mož je moglo zaživeti v slavo višine in veličine, ker so črpali in krepili sile iz neslavnega žrtvujočega se življenja kakke žene! A koliko mož te žrtve sploh vidi, koliko jih ceni? Mnogi jih sprejemajo kot nekaj povsem naravnega, kot nekaj, do česar imajo polno pravico — brez vsake dolžnosti in zahvale. Ali bodo tiste žrtvujoče se žene dobile priznanje in plačilo vsaj na onem svetu? Težko, da, če bodo tudi tam pravico delili možki!

V luči teh načelnih misli se ozrimo na delo enega največjih mož vse naše zgodovine, na delo

Janeza Evangelista Kreka! Skoraj neumljiva nam je njegova osebna veličina, nedogledno delo, ki ga je mož v svojem življenju opravil, neprecenljive zasluge, ki si jih je pridobil, žal tudi nekatere težave, ki se jim ni mogel ogniti. Vse to je že bilo ponovno povedano in opisano in ne bomo tukaj ponavljali. V okviru današnje počastitve, ko se zlasti slovenske žene spominjate pred 60 leti umrlega duhovnega velikana, naj vsaj nakažemo blagodejno vlogo žene v njegovem življenju.

Najvažnejša žena v življenju moža je njegova zakonska družica, ona je žena v najpristnejšem pomenu besede. Njen vpliv je lahko boljši ali slabši, svojemu možu lahko podari raj ali pa mu ustvari pekel, njen vpliv je neuttajljiv. Naj se mož predaja delu v žaru blagoslova, s katerim ga spremlja njegova žena, naj skuša z njim uiti peklu, v katerega ga ona potaplja, v vsakem primeru nosita njegov napor in njegov uspeh tudi pečat ženinega vpliva.

Naš Janez Evangelist Krek si je izvolil duhovniški stan, zato ni imel žene, niti je ni smel imeti. Zakonska žena ga ni mogla osrečevati niti ga pehati v nesrečo.

Druga žena v življenju moža, katere vplivu ne more uiti in ki zato tudi vtiska pečat vsemu njegovemu delu, je njegova mati. O tej se danes po pravici mnogo govori, zakonska žena pa ostaja

po krivici nekako v senci. Govoriti bi se dalo o tem, ali se je človeštvo šele sedaj povsem zavedelo, kaj mu pomeni mati in sploh materinstvo, ali je le trgovina znala izrabiti človekova najnežnejša čustva v svoje mnogo manj nežne namene, ali pa se je človeški podzavesti zbudila bojazen, da bi žene postale nezveste svojemu materinskemu poklicu, ali kaj drugega nas danes nagiba, da tako radi govorimo o materi, da poudarjamo njene vrline, da jo vsaj z ustnicami toliko častimo. Vsekakor vloge matere v življenju človeka, tudi moža, ne smemo prezreti ali premalo ceniti.

Mater je Janez Ev. Krek seveda imel. In to ne le mater, kakor jih je toliko, marveč mater izrednega formata, mater, ki je bila tudi sama močna in izrazita osebnost. Ta bistra, vesela in delo ljubeča Dolenjka, katere 75-letnice smrti po 60-letnem življenju se bomo v kratkem spominjali, je bila tudi že opisana in ne bomo ponavljali, kar se lahko prebere drugje. Le nekaj potez njene značaja si na hitro predstavimo, da moremo preceniti, kaj je pomenila v življenju svojega sina.

Krekova mati Marija, preprosta polgruntarska hči, se je 21-letna poročila z učiteljem Valentinom Krekom, kar je tedaj pomenilo, da je vzela reveža, ki še svoje hiše ni imel. Krekov dom je kmalu obiskala bolezen, dru-

žina se je selila, smrt ji je iztrgala moža in očeta. Mati je sama morala preživeti in spraviti h kruhu šest otrok, ob katerih je našla svoje materinsko zadovoljstvo, pa tudi izpila kupo bridkosti. Bila je mati in nič materinskega, ne dobrega in ne hudega, ji ni bilo prihranjeno.

Bila je prosta, a po naravi bistra žena, rada in mnogo je brala in je znala prebrano tudi izkoristiti. Po srcu je je bila sama dobrotarica, bila je odprta za vse nesrečne, zlasti še za reveže in berarce. Pri njej so imeli zatočišče, k njej so se zatekali v svojih nadlogah, pri njej so prebolevali svoje bolezni in umirali, ona jih je celo pokopavala. Opravljala je vsa telesna in duhovna dela usmiljenja od nasičevanja lačnih in oblačenja nagih do poučevanja nevednih in tolažbe žalostnih. Njeno geslo, vzeto iz sv. Pavla in Tomaža Kempčana, je bilo, da je slajše dajati ko jemati. Njena pogodba z Bogom pa je bila, da bo skrbela za tuje reveže, Bog pa bo pred revščino ohranjal njene otroke. Oba sta pogodbo izpolnila.

Lahko si pač predstavljamo, kaj je takšna mati pomenila sinu Janezu in odkod je tudi on imel tisto veliko srce, ki je vedno čutilo z najbolj potrebnimi, ki ga je gnalo, da je zanje neutrudno delal in se izčrpal v naporu, da bi jim pomagal. Poznavalci Krekovega življenja so menili, da mu je mati pomenila toliko, da ob njeni smrti ni izgubil le svojega doma v

Selcih, marveč se mu je nekako zamajal sam življenjski temelj. Čeprav se je še dalje trudil in delal in tudi mnogo velikega in dobrega dosegel, so iz dobe po materini smrti tudi stiske in težave, katerim ni mogel uiti.

Naslednja žena, ki često igra važno vlogo v življenju moža, zlasti še v življenju neporočenih mož, pa je sestra. Bog, ki je neskončno dober, pa tudi neskončno moder, možu ni dal samo žene in matere, podaril mu je še sestro.

Janez Ev. Krek je imel troje sestra, a poseben pomen v njegovejn življenju je dosegla ena, srednja, Cilka. Drugi dve sta se poročili, živeli sta svojima družinama, Cilka je ostala samska gospodinja in varuhinja svojega brata. Podedovala je hišo v Selcih, jo prodala in si ustanovila dom v Ljubljani, ki je bil odtlej tudi bratov dom. Brez sestre Cilke in njene skrbi ter njenega doma bi Janez bil popoln brezdomec in pravi revež in ne bi mogel storiti marsičesa, kar je dosegel. Sestra Cilka je bila, ki je skrbela za trdnost in varnost nevidnega dela uspehov brata Janeza. Bleščeči vidni del je bil njegov, a da ga je dosegel, je Cilka morala negovati njegovega „brata osla“, kakor ga je imenoval asiški ubožec, da je zmožgel ves napor, ki mu ga je lastnik nalagal.

Saj ni bilo prav nič lahko skrbeti za Janeza, ker on sam zase ni nič skrbel. Še huje, marsikako sestrično skrb je izjalovil: ne samo

enkrat je podaril beraču novo obleko ali škornje, ki mu jih je nujno potrebnemu nabavila sestra, sam pa ostal s starimi, ponosenimi, že nedostojnimi za človeka njegovega stanu in pomena. A Cilka je vztrajala ob njem in z njim. Po njegovi smrti je doživela čast, da je skupno s Franjo Tavčarjevo izročila dr. Antonu Korošču podpise slovenskih žena za majniško deklaracijo. Nato pa je tiho v samoti živela in umrla v Ljubljani med drugo svetovno vojno.

Ti dve ženi, mati in sestra, sta bili odločilna dejavnika v življenju Janeza Ev. Kreka. Njima se je imel zahvaliti za uspehe, ki jih je mogel doseči. Hvaležnost njima in po njiju vsem ženam pa je izkazal ne samo, ko je v marsikakem govoru, predavanju ali spisu poveličeval vlogo in pomen žene, marveč še posebej z delom, ki ga je izrečno posvetil slovenski ženi, zlasti delavki in kmetici.

Znano je, kaj vse je Krek napravil za to, da pomore do bolj človeškega, to je bolj človeka vrednega življenja slovenskemu malemu človeku, delavcu in kmetu. Človek pa je, da ponovimo, mož in žena. Krek je to dobro umel, delal je tako za delavce in kmete kakor za delavke in kmetice. Zopet ne moremo v podrobnostih očrtavati vsega njegovega dela. A takoj, ko je pomogel delavcem ustanoviti svoje društvo, je dal pobudo za ustanovitev vzporednega društva za delavke. Na

njegovo pobudo je bilo ustanovljeno podporno društvo delavcev in delavk tobačne tovarne v Ljubljani, kateremu je še v posebni meri posvetil svojo skrb in tudi žel najlepše uspehe. Med delavci in delavkami je imel tak ugled kot da bi bil lastnik tovarne ali še večjega.

Krek se je tudi zlasti trudil, da bi utrdil temelje slovenski družini, katere središče in srce je bila in je še slovenska žena. K trdnim tavnim temeljem družine pa spada dom, na kmetih pa še zemlja, ki družino hrani.

Krek je krepko podzidaval tudi temelje delavski družini, ko je s pomočjo delavskega stavbnega društva samo v Ljubljani zgradil nad 100 delavskih hiš, dal domove več ko stotini delavskih družin, trden temelj delu več ko stotini slovenskih delavskih žena in mater.

Tudi na naši deželi je bilo stanje tedaj nadvse žalostno. Kmetije so bile zadolžene, največ pri vaških oderuhih, ki so drugo za drugo pod ceno poganjali na dražbo in sami kupovali. Kmečke družine so se razprševale, oče je največkrat odšel v Nemčijo ali v Ameriko. Ves napor, ki ga je Krek položil v delo za združništvo, je imel tudi in zlasti ta namen, da reši propada slovenske kmečke domove, da vzdrži trdne slovenske kmečke družine, da ohrani neodtahnjena kraljestva slovenskih kmečkih žena in mater.

Ne da bi hoteli preveč razteg-

niti to naštevanje, naj omenimo še eno važno Krekovo zamisel in ustanovo, gospodinjske tečaje in šole. Vedel je, da k trdnosti družinskega temelja spada tudi solidno gospodinjstvo, zlasti kadar skromni dohodki ne dopuščajo razkošja in razmetavanja. V Krekovih gospodinjskih tečajih se je nešteto slovenskih deklet in žena naučilo kuhati in sploh gospodinjiti ter se tako pripravilo na vlogo središča in osi družinske trdnosti.

Ko se slovenske žene in matere z nami spominjate velikega Evangelista Kreka in smo ob tej priložnosti počastili tudi žene, njegovo mater in sestro, ne moremo mido nekega dejstva in neke dolžnosti. Priznajmo, da moški premalo priznavamo velik delež žene v našem življenju in pri naših uspehih! Vsaj malo bi danes rad rad vam tukaj zbranim in drugim razbremenil to našo krivdo in bi ženam, ki se skrite žrtvujete za druge, izrekel tisto besedo, tisto edino, ki naj bi povedala in izrazila vse, kar smo vam možje dolžni. Tisto besedo, na katero sicer zaman čakate, tisto besedo, na katero se moški navadno prepozno spomnimo, jo ostajamo vse življenje dolžni. A ko je prepozno, bi radi marsikdaj, kakor je nekje zapisal Ivan Cankar, tudi na kolenih poromali na zapuščen grob, s prsti razgrebli zemljo in dahnil v temno globino tisto zamujeno besedo.

Danes bi rad vam in po vas

Družina na tujem

Slovenski starši, ki slovensko znajo, pa svojih otrok slovenskega jezika ne naučijo, so nehvaležni hišniki, ki zapravijo svojim otrokom drago domačo reč, ki so jim jo izročili njih dedi.

A. M. Slomšek

DRUŽINA je skupnost staršev in njihovih otrok, sinov in hčera. Povezuje jih krvna vez in ta izhaja iz naravnega zakona. Živi v domu, ki je nje skupno svetišče; sveti kraj so ga imenovali že od nekdaj. To zato, ker je najbližje, najbolj povezan z Bogom Stvarnikom, ker se je v njem uresničuje skrivnost razmnoževanja živ-

vsem ženam povedal tisto besedo, pa je ne najdem, je ne morem spregovoriti. V srcu je, v njem gori, a na ustnice noče. Kadar hočemo povedati kaj najglobljega in najlepšega, kar brsti v naših dušah, ne najdemo besede za to. Neki čuden sram nas ovira pri tem. Nemi smo in nemi ostanemo. Tudi jaz ostanem danes nem pred vami, ne morem izraziti tistega, kar bi vam za to priložnost tako rad povedal. A vem in verujem, da me ve vseeno razumete. Hvala vam za vse!

(Na Dnevu Slovenskih mater in žená v Buenos Airesu 4. IX. 1977.)

ljenja in vzgoja bodočih rodov.

Namen družine je trojen: zadovoljitev duhovnih in tvarnih potreb svojih članov, rojstvo in vzgoja otrok ter naloga osnovne celice družbe, gradnja temeljev urejenega in poštenega družbenega življenja.

Poleg rojstva je v družini najbolj važna vzgoja otrok. Po naravnem redu so otroci podaljšanje življenja staršev, njihovo nadaljevanje, v njih hočejo zapustiti svojo podobo. Zato jim pripada vzgoja otrok, predvsem etična in moralna (Messner), in nobena oblast se ne sme vmešavati v to njihovo izključno področje. Že Tomaž Akvinski odgovarja na postavljeno vprašanje o krščenju judovskih otrok, da ti ne smejo biti krščeni proti volji svojih staršev, ker bi to bila kršitev naravnega prava (3 q 68 a 10). Iz pravice vzgoje izhaja dolžnost, da vzgojijo otroke v skladu z božjimi zapovedmi, in nihče jih pri tem poslanstvu ne sme ovirati.

Življenjski prostor družine

Da more družina vršiti svoje naloge in poslanstvo, ji pripada odgovarjajoči življenjski prostor. Ta je, kot je učil Leon XIII. v okrožnici Rerum novarum, zaseb-

na last, premoženje, ki pomaga družinskemu očetu in materi, da lahko svobodno vršita svojo nalogo. To premoženje v prvi vrsti predstavlja dom, hiša ali stanovanje in druga sredstva poleg rednega zaslužka.

Ker pa je v nekaterih deželah gosta naseljenost in omejeni viri zaslužka, nekatere družine kljub vsem prizadevanjem ne morejo uresničiti svoje pravice do dostojnega življenjskega prostora. V takih primerih ima družina pravico se izseliti v drugo deželo, kjer je prebivalstvo še redko naseljeno (Pij XII. v binkoštnem nagovoru leta 1941 in Janez XXIII. v okrožnici Mati in učiteljica). Tudi tukaj se ji mora nuditi možnost, da si zgradi lastni dom in pridobi druga sredstva, potrebna za normalno življenje. S tem se zadosti pravici, poleg tega pa doseže boljša porazdelitev prebivalstva na zemeljski obli, zakaj zemlja je namenjena vsem ljudem (Pij XII. istotam). Pravice do izselitve se more družina poslužiti tudi iz idejnih in političnih razlogov.

Z izselitvijo pa ne prenehajo prvotne pravice družine. Tudi v novem kraju ima pravico živeti svoje, njej lastno življenje, vzgajati svoje otroke, jim vtisniti svojo podobo. Prevezla pa je dodatno nalogo, da pomaga k blagostanju dežele, ki jo je sprejela, k njenemu kulturnemu in duhovnemu napredku ter k razumevanju med narodi.

Pot na tuje

Izseljevanje, tudi družinsko, je bilo prisotno v vseh dobah človeštva. Skozi vso zgodovino so bili časi, ko so morali posamezniki in družine, včasih cele množice, iti na tuje. Vzroki so bili in so še različni. Gledano na daljšo dobo, bivanje prebivalstva zemlje ni bilo nikoli statično, vedno so bila izseljevanja, preseljevanja, prostovoljna ali prisilna. Ta druga so bila precej številna v bližnji preteklosti, predvsem med drugo svetovno vojno in neposredno po njej.

Nasilno izseljevanje in preselejevanje je krivica, pomeni kršitev osnovnih človekovih pravic, prostovoljno pa pravica, če so podani upravičeni razlogi. Človek, predvsem pa družina, ima pravico in dolžnost, da si poišče primeren kraj svojega bivališča, v katerem more zadostiti svojim potrebam in vršiti svoje poslanstvo. Niti meje, ki ločijo narode in države, niti morja in oceani pri tem ne smejo biti ovira.

Noben človek, še manj pa družina, ne gre na tuje praznih rok. Ne gre za tvorno bogastvo, za milijonske vrednosti gospodarskih dobrin, ampak za duhovno in kulturno bogastvo, ki ga ima in goji v svojem družinskem svetišču. To se ne da oceniti v denarni vrednosti; kdor bi to poskušal, bi bil v zmoti in bi poniževal človekovo dostojanstvo. Ne uničita ga tek časa in rja, ker je neminljivo,

prehaja iz roda v rod v last vsega človeštva. Morejo se spremeniti zunanje oblike izražanja in aplikacije v življenju, bistvo pa ostane vedno neizpremenjeno.

Morda to vse ni težko razumljivo, kljub temu pa nastane vprašanje, ali s prihodom na tuje družina izgubi svojo individualnost, svojo pravico do drugačnosti in se mora nekako utopiti v novem okolju, se čimpreje asimilirati v nove razmere? Papež Pij XII. nam pomaga odgovoriti tudi na to vprašanje.

Življenje na tujem

Odhod na tuje, pa naj se zgodi v katerikoli okoliščinah, je vedno spremljan z negotovostjo. Že stari Tobija, ki je sina poslal na tuje samo za nekaj časa, je bil v velikih skrbih. Bog je prisluhnil Tobijevi skrbi in poslal sinu spremljevalca nadangela Rafaela v osebi zalega mladeniča. Vsak izseljenec potrebuje takega spremljevalca, še bolj pa družina. Vsak ga ima v veri in zaupanju v Boga, v svoji vezi na domače in domovino.

Družine izseljencev, njihovi domači, ne smejo nikoli pozabiti na svoje v tujini. To je izredne važnosti, pripoveduje v tem izkušeni p. Kazimir Zakrajšek (Naše izseljensko vprašanje, Slovenska beseda št. 1-2, 1954, str. 12). V pomoč jim morejo biti organizacije, kot je to bila včasih Družba sv. Rafaela.

V tujini je vedno v začetku hudo, morda manj za izseljenca kot političnega emigranta, vendar je hudo. Še bolj hudo pa je, če se čuti sam, osamljen. Tega se je zavedala skozi stoletja tudi Cerkev in je posvetila vsem, ki so odšli na tuje, posebno skrb. V novejšem času, v dobi po drugi svetovni vojni, ko je vprašanje izseljevanja postalo izredno pereče, je papež Pij XII. dne 1. avg. 1952 objavil konstitucijo Exul Familia o ureditvi dušnega pastirstva med izseljenci in emigranti. Dopolnjuje delo prejšnjih papežev in priporoča, da naj vse, ki morajo na tuje, spremljajo tudi dušni pastirji. Določa organizacijo tega dušnega pastirstva in njegov odnos do krajevne cerkvene hierarhije.

Izseljenec in emigrant imata pravico do enakega verskega življenja, kot sta ga imela doma, tudi na tujem, to je dušnega pastirja, ki pripada isti narodni skupnosti, službo božjo in zakramente v svojem jeziku brez časovne omejitve. Da je to mogoče, se ustanavljajo narodne verske skupnosti in župnije. Tako Cerkev pošilja vsem, ki ga hočejo sprejeti, nadangela Rafaela, da jih spremlja na poti življenja v tujino.

Cesarju, kar je njegovega

Praktična izvedba določil konstitucije ni lahko zadeva. Spremljajo jo velike težave in večkrat

tudi nerazumevanje. Ni jih veliko, ki jo pravilno razumejo in aplicirajo. Največkrat se pod vplivom raznih nacionalističnih stremeljenj s ciljem, izseljenca čimpreje asimilirati.

Naravno je, da izseljenec in emigrant ne moreta stati ob strani življenja v kraju, kjer sta se naselila. Vključiti se morata v to življenje, ali bolje rečeno, integritati se v novo skupnost. To pomeni vestno izpolnjevanje poklicnih dolžnosti, izpolnitev obvez do skupnosti, spoštovanje zakonov in navad. Ne pomeni pa odpoved svoji narodni individualnosti, pravici do drugačnosti. S tem skupnost, v katero je vključen, ni nič prizadeta, ker ta ne sme biti uniformirana brezimna masa, ampak vedno le harmonična povezava množice različnih bitij in ciljev.

Z vestnim izpolnjevanjem poklicnih dolžnosti, z vestnim izvrševanjem obveznosti do skupnosti, s poznanjem jezika kraja in dežele, spoštovanjem vseh in vsakega je storjena dolžnost do cesarja; prejel je, kar je njegovega. V svetišče osebnega verskega in narodnega življenja, posebej še družine, pa nima pravice vstopiti, ne da bi kršil človekove naravne pravice.

Trajanje pravice do drugačnosti

Do kdaj pa traja ta naravna pravica do drugačnosti? Časovno ni omejena. Odvisno je od volje in hotenja posameznika, posebno

še od družine, matere in očeta. O tem nam zgodovina nudi veliko primerov.

Stara zaveza nam pove, da je judovsko ljudstvo bilo odpeljano v suženjstvo. Živelo je na tujem, a se ni odpovedalo svojemu prepričanju in narodnosti. Hrepenelo je po svoji domovini in prosilo za osvoboditev. Bog je uslišal njihove prošnje.

Iz zavisti so bratje prodali Jožefa v suženjstvo. Jožef se je vključil v nove razmere, sprejel svoj položaj, napredoval in zasedel važno mesto. Bil je zvest, a se ni odpovedal svojemu. Svojih bratov ni sovražil, bil je močan, sprejel jih je, ko mu jih je poslal oče, jih prepoznal, jim pomagal, bil zvest zapovedi Očeta in bratovski vezi.

Med spanjem je angel ukazal Jožefu, da naj vzame Marijo in Dete ter odide na tuje, ker mu sovražnik streže po življenju. Odšel je na tuje, ostal, dokler mu ni bilo ukazano, da naj se vrne. V času bivanja na tujem ni pozabil na svoje poreklo in svoje poslanstvo.

Judom se je zamajalo kraljestvo tega sveta, razpršili so se po vsem svetu. S seboj so vzeli hrepenenje po svobodi, domovini in svojem Jeruzalemu. Skozi stoletja so to izročali iz roda v rod. To jih je ohranjevalo kot posameznike, skupnost in narod. Končno so pričakali vsaj delno uresničenje tega hrepenenja.

Novejša zgodovina je polna do-

kazov, kako so ideološki in politični emigranti vztrajali desetletja v hrepenenju po svobodi svoje domovine in jo končno dočakali, če ne osebno, pa po svojih potomcih. Vztrajajo še močne skupine Armeincev, Rusov, Ukrajincev in Poljakov.

Ob tem razmišljanju se vsaki družini in posamezniku med nami postavlja vprašanje: če so zmogli vsi tile, ali ne zmoreš tudi ti?

Vprašanje vzgoje

Večina, ki je v letu 1945 zapustila domovino, je to storila iz protesta proti komunističnemu nasilju, da priča in dela pred svetom za svobodo domovine. Nobeden ni izseljenec, ampak idejni in politični emigrant ali zdomec, kot pravijo nekateri. To vse dotlej, dokler se vsak sam za sebe ne odpove temu položaju in ne zavrže dolžnosti, ki jih je prevzel z odhodom iz domovine. Francé Dolinar pravi o tem, „da se status zdomca bistveno razlikuje od izseljenca. Zdomec se namreč ni odrekel domovini kot domovini. Zdomec si je ohranil domovino, ostaja intencionalno navzoč v domovini, zato more vztrajati na svoji pravici do domovine, na svoji pravici do odločanja o uredbi domovine. Deontološki naravno-pravni status zdomca je nasledek ontološkega statusa zdomca.“

„Otroci zdomcev so rojeni v statusu svojih staršev, so zdomci. Po očetu in materi so vezani na

njuno domovino, na njun materin jezik in na njuno „materialno očetnjavo“. So dediči očetnih pravic in dolžnosti. Pieteta, krepost, ki ureja človekov odnos do izvorov, terja od njih, da se zavestno učelnijo v nasledstvo svojega rodu, v svojo duhovno in tvorno dediščino. Pietas nikakor ni neko sentimentalno razpoloženje, s katerim človek po mili volji razpolaga, pietas je sveta dolžnost vdanosti Počelu in počelom človekovega bitja, vsebuje tudi zahtevke pravičnosti“ (Slovenska kri iz roda v rod, Buenos Aires 1975, str. 26). Ali premišljujejo o tem naše družine, ali razpravljamo v skupnosti, ali smo to sporočili rodovom, ki doraščajo? Smo še emigranti, ali smo se pa iz lagodnosti in neznačajnosti prelevili v izseljenca kruhoborca, ki ne vidi pred seboj nič drugega kot kos kruha in udobje?

Politični emigrant ali zdomec ima samo eno domovino, samo svojo, ker dveh ni. Mati je samo ena, domovina je tudi samo ena, Slovenija je samo ena. Domovina ni stara mati ali teta za priložnostne obiske, je vsakemu samo mati. Ni stare in nove, je vedno mlada, ker se obnavlja v življenju svojih hčera in sinov. Pri tem ni važno, kje se človek nahaja, važne so korenine, iz katerih je pognala njegova bit.

Pri uresničevanju te naravne dolžnosti pa izgleda, da nam je ovira strah, da nismo dovolj lojalni do dežele, ki nas je sprejela, da nismo dovolj hvaležni, če se takoj

ne potopimo in asimiliramo. Toda ponovno ni odveč poudariti, da ima družina pravico do svojega življenskega prostora tudi na tujem in ta pravica ni vezana na proti-obvezo odpovedati se svoji bitnosti. S tem stališčem ne oviramo razvoja tistih, med katerimi živimo. Poglejmo naš položaj na zapadni zemeljski polobli, od severnega do južnega tečaja. Komu kratimo pravice, če vztrajamo pri svoji pravici? Te si ne nasprotujejo, ampak medsebojno dopolnjujejo, če se jih pravilno razume.

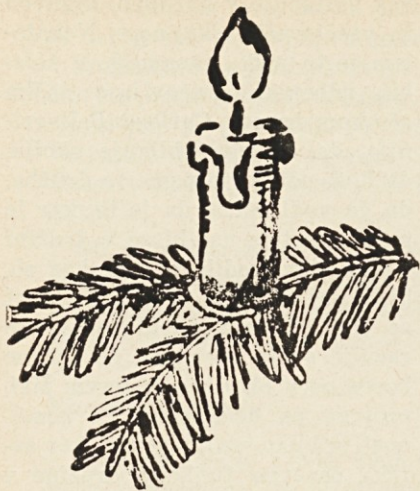
Vprašanje človekove rasti

Vse raste iz korenin, se tako razvija in dorašča. Vsako rast obdaja okolje in ta mora z njim računati, ker iz njega črpa zrak in sonce, jo majejo vetrovi in nevihte, iz njega udari tudi strela, a vendar to ne spremeni bistva rasti. Jablana še nikoli ni rodila češpelj. Tudi pri človeku je enako, raste iz bioloških in duhovnih korenin družine. Iz teh razvija svojo osebnost, to je zavest, da je človek z fizično in duhovno naravo, da je svoboden in vsled tega odgovoren za svoja dejanja, se zaveda samega sebe in svojega dostojanstva ter vso to zavest in značilnosti prenaša v vsakdanje življenje.

Samo iz korenin družine raste njegovo mesto v družbi in svetu. in se oblikuje človekova osebnost, Vloga družbe in okolje je pri tem subsidarnega značaja, mu mora biti v pomoč. Preko družine se člo-

vek vključuje v narodno, državno in vsečloveško skupnost. Nekaterim je to težko razumeti. V šolskih učbenikih ponavljajo našim otrokom besede Carlosa Pellegrinija, da človeka oblikuje okolje, da hodi pot, ki jo usmerja družba, da ga vodi masa, da je to, kar je masa. Po tem naj bi se v družini otroci samo rodili, o tem, kar so, bi pa naj odločala družba. Večkrat se sliši mnenje, da človek lahko razvije svojo osebnost, če požene korenine v okolje, v katerem živi, pretrga pa družinske. Ta miselnost je blizu marksistični, ker zanika osnovno funkcijo družine v človekovi rasti in razvoju. Res je, da vihar lahko izruje drevo, vendar to ni normalen pojav, kljub temu, da je mogoč. Toda nevihte in viharji niso nekaj stalnega, so izreden meteorološki pojav. Tudi izruvano drevo še včasih lahko raste, ker so mu korenine od zunaj ponovno potlačili v zemljo, vprašanje je, kakšna je taka rast. Slovenci imamo konkretni primer take izruvanosti pri Dežmanu. In komu je koristila?

Pravico družine do vzgoje svojih otrok tudi na tujem priznavajo dandanes vsi, ki resnično skrbijo za pravilen razvoj in rast družbe. V Avstraliji in Kanadi so prišli do tega spoznanja, se zavzemajo za mnogokulturnost, uvajajo v šole jezike emigrantov in izseljencev. Na Švedskem je predpisano, da se mora otroka vsaj v otroškem vrtcu vzgajati in učiti v njegovem materinem jeziku. V Dragi 1977

je škof Ambrožič v debati omenil, da se v Kanadi Ukrajinci in Poljaki zavzemajo za jezikovno enakopravnost v družbenem življenju (Gospodarstvo, Trst 9. 9. 1977, str. 5). Argentinskih izseljencev, ki so odšli „odkrivat Ameriko“ v Združene države, jih je že precej, imajo sobotne šole za svoje otroke, v katerih ji učijo španščine, zemljepis in zgodovino Argentine po programu, ki ga je pripravilo pristojno ministrstvo v Buenos Airesu. Časopis je prinesel sliko, na kateri jih pokaže zbrane pri prisegi zvestobe argentinski zastavi (Revija La Nación 30. 4. 77., str. 13, glej tudi Esquiú 17. 4. 77, str. 26.).

Kaj so naši otroci

Ni odveč še enkrat povedati, da otroci pripadajo družini, tudi na tujem. Samo oče in mati odločata o njihovi pripadnosti. Tudi v bodoče bo tako. Imeli bodo, kar jim

bosta dala oče in mati, ne pa tega, kar jim nista hotela ali znala dati. Skupnost o tem ne odloča, lahko pa zelo veliko pomaga, posebej še, če ima pred seboj jasno določene cilje. Prizadevanja in delo staršev v določenih primerih ne bo dosti pomenilo, če ne bodo dobili otroci podpore in potrebnega ozračja v slovenski skupnosti. Ta mora koordinirati prizadevanja družin in jim biti v pomoč, se mora truditi za skupno rast. Ustvarjati mora medsebojne vezi. Na prvem mestu mora biti vez prijateljstva in medsebojnega poznanja. Ali ni hudo, da mladi, ki so hodili dvanajst let skupaj v šolo, se med seboj ne poznajo, so si tujci? Izgleda, da se zato nihče ne prizadeva ali pa daleč premalo. Vsej skupnosti, ki pravi, da je krščanska, pa manjka resnične krščanske ljubezni. In brez ljubezni in medsebojnega spoštovanja je človek ničla.

Slovenska družina se mora zavedati svojih dolžnosti in pravic na tujem še v večji meri. Zavedati se mora, da mora okolju, v katerem živi, dati svoje kulturno bogastvo in tudi svojo posebnost. V to mora prinesiti več delavoljnosti, poštenosti, vere v družinskem in javnem življenju. Bodočnost ji bo za to hvaležna, tudi tisti, ki tega danes nočejo ali ne morejo razumeti. Če se pa bo to zanemarjalo ali delalo drugače, se ne more pričakovati drugega kot prekletstvo stoletij. Zakaj ne bi potem delali za blagoslov?

Ob Župančičevi stoletnici

UREDNIK Duhovnega življenja me je naprosil, naj ob priložnosti Župančičeve stoletnice rojstva napišem nekaj misli o pesnikovem razmerju do religioznega življenja oziroma o njegovem razmerju do Boga in vere, tako v njegovem življenju kakor delu. Skušal bom s tem člankom — ki ni študija! — v povrhnem pogledu ustreči njegovi želji.

— — —

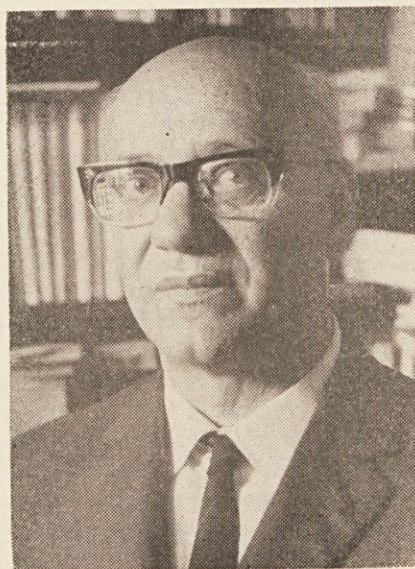
Toda prej kot se lotim razpravljanja o tem, se mi zdi, da moram zlasti zaradi mlajšega rodu in onih, ki niso živeli tesneje z razvojem leposlovne umetnosti v domovini, povedati nekaj besed o Župančiču kot človeku in seveda o njem kot leposlovnem ustvarjalcu.

Župančičevo življenje

Rodil se je 23. januarja 1878 v vasi Vinica v Beli Krajini. Oče je bil kmečki sin iz Urnih Sel, ki se je naselil v Vinici. Rojstna hiša je danes narodna last in Župančičev muzej. Toda še v pesnikovih mladih letih se je oče preselil v Dragatuš, kjer je imel hišo, krčmo in trgovino. Bil je premožen človek. Mati je bila iz družine viniških Maličev, že zdavnaj slovenizirane bogate hrvaške li-

ške družine. Njen oče je trgoval z lesom s Trstom, Reko, celo z Marseillom in nekateri vedo povedati, da je imel ladjedelnico na Reki in hiše na Češkem. Oton je bil drugi izmed treh bratov. V Dragatušu je dovršil dva razreda ljudske šole, nakar so ga poslali v Novo mesto, kjer je študiral tudi gimnazijo do 3. razreda. V 4. je bil že v Ljubljani, kamor se je oče preselil, potem ko je doživel finančni zlom po krivdi tastovih kupčij. V Ljubljani je

Dr. Tine Debeljak

imel odslej na Šentpeterski cesti majhno trgovino.

Oton je dovršil gimnazijo l. 1896 in šel na Dunaj, kjer je študiral zemljepis in zgodovino. Dobil je absolutorij (diplomiral je šele 25 let kasneje na univerzi v Ljubljani), in nastopil kot suplent na 1. državni gimnaziji. Toda pustil je učiteljsko mesto ter šel za vzgojitelja k nemškim plemiškim družinam, s katerimi je mnogo potoval po Evropi. Povrnil se je za stalno v domovino l. 1910, nekako tedaj kot Cankar. Za Aškercem je dobil stalno mesto mestnega arhivarja v Ljubljani, postal urednik Slovana in Ljubljanskega zvona ter dramaturg gledališča. Oženil se je z Ano Kesslerjevo, hčerko višjega deželnega uslužbenca, ki je imel vilo na Bledu, kjer so se shajali mladi književniki. Z drugo se je poročil pesnik Fran Albreht, najstarejša Mici pa je bila vélika ljubezen Ivana Cankarja, ki je zaradi nje pustil dunajsko zaročenko Štefko Löfler, toda poročila se je z Mihom Čopom z Jesenic. Oton si je ustvaril družino — dva sina in eno hčerko. Pozneje je bil upravnik državnega narodnega gledališča in je na tem položaju ostal tudi vso drugo svetovno vojno. Le da je večinoma bolehal in ležal v sanatoriju, deloma tudi zato, da se je kril, ker so bile znane njegove partizanske pesmi in je tudi sicer vsa družina sodelovala z OF. Hčerka je bila zaprta,

Oton Župančič

sin „Ciciban“ v internaciji, drugi sin pa v partizanih.

Po vojni je postal poslanec v državnem zboru narodov pa prvi starostni predsednik slovenske Ljudske skupščine in do konca član njegovega prezidija. Še pred vojno je bil — prvi je bil Izidor Cankar — predsednik slovenske sekcije mednarodnega pisateljskega društva Pen klub, predsednik Slovenske Matice in redni član Akademije znanosti in umetnosti že od njenega začetka l. 1939. Tito ga je odlikoval z najvišjimi odlikovanji, ob 70-letnici pa je dobil kot prvi Slovenec naslov „ljudski pesnik“ in postal častni doktor ljubljanske univerze. Deležen najvišjih časti je umrl 11. junija 1949 in je pokopan pri Svetem križu v grobnici Ketteja, Murna

in Ivana Cankarja kot četrti prijateljske skupine velikih pesnikov slovenske „moderne“ koncem stoletja 1900. Toliko o življenju.

In njegovo delo?

Ne bom ga označeval posebej, ker nas zanima samo njegovo razmerje do vere in Boga. Toda podatki moram vsaj pregled njegovega delovanja na leposlovnem področju z naštetjem njegovih del in orisom njegovega pomena. Izšel je iz znane prijateljske družbe pesnikov Zadruge v Ljubljani ter izdal prvo pesniško zbirko istočasno s Cankarjem l. 1898 pod naslovom Čaša opojnosti. To je najbolj tipična slovenska dekadencijska pesem in jo je opremil arh. Jager, ki je pozneje zaslovel v ZDA. Sledila je mladostna zbirka Pisanice (1900). Nato zbirka Čez plan (1904), njegova zrela pesem, in še vrednejši Samogovori (1908), s katerimi se je uvrstil v sam vrh slovenske moderne poezije. Tedaj je nepričakovano z neizmernim uspehom izdal med prvo svetovno vojno dve mladinski zbirki: Ciciban in še kaj (1915) in Sto ugank (1915), katerih prva je zlata knjiga slovenskega mladinskega slovstva. Po prvi vojni je napisal zbirko ekspresivnih pesmi V zarje Vidove (1921), s katerimi je pesniško zajel čas majniškodeklaracijskih dni, problematiko domovine in tudi Slovenije v svetu, ki ji je lep

spomenik pesnitev Duma, sinteza kozmopolitizma in privezanosti na domovinsko tradicijo, idiličnost in tragično usodnost.

Zanimivo je, da ves čas v kraljevi Jugoslaviji ni po tej zbirki izdal nobene nove pesniške knjige, le razne antologije (Mlada pota, Naša beseda, Dela O. Župančiča), pač pa dramo Veronika Deseniška in veliko število prevodov iz najrazličnejših evropskih in slovanskih jezikov, med katerimi prvači skoraj celotni prevod Shakespearovih tragedij, odlikuje pa še zlasti Rostandov Cyrano de Bergerac, ki je stvaritev zase. Začel pa je l. 1943 nov cikel pesmi Ostrnice, ki jih je že namenil izdati, pa ni prišel v sklad z založbo in ga je prehitela druga svetovna vojna.

Pač pa je takoj po vojni izšla njegova partizanska pesem Zimzelen pod snegom (1945) in ob sedemdesetletnici zbirka člankov in pesmi Veš, poet, svoj dolg? (1948). Izšlo pa je v tem času več antologij (Sto pesmi, Beograd) in Zbrano delo.

Že po tem skopem naštevanju je videti njegovo kvantitativno delo, ki pa je tudi kvalitetno visoke vrednosti, dasi se njegov patos in deklamatorstvo besede umikata pred novim vrednotenjem Murna nekako v ozadje. Velja pa nedvomno za tako pomembno umetniško osebnost v poeziji, kakor je Ivan Cankar v pripovedništvu.

In njegovo razmerje do Boga in vere?

Nimam pri sebi njegovega Zbrana-
nega dela, komaj antologijo Sto
pesmi, toda dobro mi je poznana
njegova pesem v celoti (mimo-
grede omenjam, da sem pred 45
leti pisal o njem profesorsko klav-
zurno nalogo) in poznal sem ga
iz osebnih srečanj z njim, saj je
bil predsednik našega stanovske-
ga združenja pisateljev Pen-klu-
ba, katerega član sem od 1935.
Toda po literarnih oznakah prof.
Antona Slodnjaka v Slovenskem
slovstvu (1968), po obdelavi dr.
J. Mahniča v Matični izdaji Zgo-
dovine slovenskega slovstva (l.
1964), zlasti pa po posebni štu-
diji, prav temu vprašanju posve-
čeni: Transcendencija in religija v
poeziji Otona Župančiča, ki jo je
napisal zdaj že pokojni pesnik in
teolog dr. Vladimir Truhlar, DJ
v celjski Mohorjevi reviji Zna-
menje (1974, zv. 4, str. 305-325),
je o tem laže in objektivneje go-
voriti. Te Truhlarjeve študije o
duhovnosti in religioznosti slo-
venskih pesnikov in pisateljev so
pred kratkim izšle pri jezuitih v
Ljubljani v posebni knjigi, ki pa
mi še ni prišla v roke. Iz takega
poznanja poezije in človeka pa po
najnovejših omenjenih razpravah
bi si drznil o Župančičevi veri
napisati nekako tako-le.

Župančič je bil kot srednješo-
lec v Ljubljani celo med prvimi
dijaki, ki so se zbirali ob mladem
dr. Kreku v tajnih krožkih, kjer

jih je navduševal za slovansko pe-
sništvo in z njimi prebiral polj-
skega Mickiewicza (Gospod Ta-
dej), predvsem pa ukrajinskega
pesnika svobode Tarasa Ševčen-
ka. Toda v tej zvezi nima to po-
sebne pomembnosti, bolj to, da je
spadal v najožji krog katoliškega
preporodnega gibanja, ki ga je
začel dr. Mahnič pa razvijal v
svojo slovansko in socialno smer
dr. Krek. Najožji privrženci dr.
Kreka so imeli svojo aktivno Ligo
in „ligaši“ so imeli rokopisni list
Slovenska vila, v katerega je pi-
sal tudi Župančič. Značilno za to
mladino je bilo, da je pisala v
katoliške liste Angelček, Vrtec, v
Dom in svet, celo v Zgodnjo da-
nico. Tako tudi Župančič. Cankar-
ja je prvi tiskal — dr. Mahnič v
Rimskem katoliku, Župančiča pa
otroški Vrtec. Ti dijaki so tajno
prebiral Rimskega katolika, po-
sebej prepovedanega od šolskih
oblasti. Ko so te zvedele za to, so
bili dijaki kaznovani z zaporom.
Med drugimi tudi Župančič. Nje-
gov tovariš je bil kasnejši kapu-
cinski pater Oto Kocjan (begun-
cem dobro poznan iz Loreta, kjer
je bil slovanski spovednik). Ta
mi je večkrat pravil, da je šel v
kapucinski red zato, ker ni mo-
gel plačati šolnine, ki je bila zve-
zana s slabim vedenjem. Vedno,
kadar je prišel v Ljubljano, je
obiskal svojega starega sošolca in
večkrat mi je še v Škofji Loki re-
kel: „Župančič je veren in vide-
li boste, da bo prišel še nazaj v
Cerkev.“

Dr. Krek je bil navdušen nad Župančičem-pesnikom že tedaj. Po Sardenkovi smrti (1942) sem našel v njegovi zapuščini listek, na katerem je neka tobačna delavka opisala delavski sestanek z dr. Krekom: prinesel je s seboj naj-novejši Dom in svet in prebral delavkam lepo pesem nekega Gojka ter rekel: „Glejte, in to je moj fant!“ (To pričevanje sem kmalu po Sardenkovi smrti priobčil v podlistku Slovenca in je malo znano tako „krekologom“ kakor „župančičlogom“, zato opozarjam nanj.) Torej: v mladosti se je Župančič vključeval v novodobno kulturno-politično katoliško preporodno gibanje. Od Kreka ga je odtegnil prav Cankar že „antimahnichtovski“ Zadruzi, na Dunaju pa se je potopil v velemestno svetovljanstvo in njega „časo o-pojnosti“.

V dnu Župančičeve svetovnonazorne usmerjenosti je bilo torej tradicionalno — iskreno in folklorno — krščanstvo, ki se ob Kreku ni razvilo v sodobnostno katoliško, zavestno duhovno razgibanost, kamor se je namenil, ampak ga je prej zajel „veliki svet“ s svojo dekadenco, dvomljivostjo in frivolnostjo, da, celo z očitim protikrščanstvom.

Tako je Župančič zapel nekaj nad vse lepih pesmi iz te katoliške verske tradicije, ki bodo za vedno ostale kot velike umetnine v slovenski književnosti. Ena najlepših slovenskih balad je gotovo Sveti trije kralji, ki temelji

na ljudski veri, da častilca svetih kraljev pridejo oni obvestit o njegovi bližnji smrti. Ali ona lepa prošnja pesem Na Bledu:

Zvonček Marijin plaka in prosi,
molitve nosi
pred božji tron.
Kaj so prinesla ta srca s seboj!
Plaho, zaupno pred teboj,
o Marija,
so razgrnila
vso domovino...

Ta povezanost Marije z ljudstvom in njega usodo je med prvo svetovno vojno lepo podana z njegovo Begunko ob zibeli. Celo Otroci molijo, begunski neuslišani očenaš, ni več frivolnen kot svoj čas O suši, ampak tragičen in vdan. Naravnost bizantinsko bohotna pa je freska Dies irae, ki kaže apokaliptično poslednjo sodbo, pa poleg cerkvene miselnosti oznanja tudi preroško novi čas vojne katastrofe (napisal spomladi 1914) in „rjovenje Milosti“. To je samo nekaj pesmi, ki bi spadale v slednjo katoliško antologijo, pa so še druge, ki so postale znane šele iz ostaline in jih bom imenoval kasneje.

Včasih se z nostalgijo spominja nekdanje vernosti in mu je hudo za njo, kakor v pesmi Brezplodne ure:

„Sveti božični čas!
Glasovi plapolajo
zvonov polnočnih in pobožne
sveče

po mračni cerkvi mirno
trepetajo,
umirajo...

Neštete množice se zbirajo,
pred božjimi se čudi klanjajo
in v davne, daljne čase sanjajo.
Nad njimi plava sveti duh
pokoja..."

In nato vzdih:

„A jaz...
O, če bi vedela, ti majka
moja..."

Zapel pa je Župančič tudi nekaj takih pesmi, ki so odločno protiverske in protikatoliške, nekatere naravnost bogokletne, druge frivolne, ki jim verska obrednost naravnost služi za nekaj povsem nasprotnega. Naj navedem nekaj takih. Že v Čaši opojnosti Velikonočni soneti; v njih mladenič sledi dekletu, ki gre na veliki petek v cerkvi poljubiti Križanega, samo zategadelj, da Kristusu ukrade njen poljub. Taka je V galeriji slik. Moje barke so odpoved krščanstvu. Take so prispodobe iz liturgije, ki služijo erotizmu in senzualizmu (povzdigovanje rož...).

Župančiču te mladostne pesmi iz Čaše pozneje večinoma niso bile všeč in jih ni pustil ponatiskovati. Zdele so se mu pubertetne in nedozorele. Toda v poznejših letih je takšno protiversko miselnost še ponovil z močnejšimi artističnimi sredstvi, še močneje in z večjim poudarkom. Tako zlasti v zbirki Čez plan znano pesem Ob Kvarneru, ki je ena Župan-

čičevih najveličastnejših protiverskih pesniških deklaracij:

„Ti, morje, si močnejši kot
sveti križ!
Ti nočeš vernih krvnikov,
brez vnetih pomočnikov
ti samo v svojem imenu
moriš..."

Bojazen ljudi te ustvarila ni,
veličanstva ti hlimba podarila
ni,
ti si od pradavnine...

In tvoj zakon je mir in tvoj
zakon je boj...
Pozdravljam te, vélika volja."

Vmes pa trikrat ponavljani in poudarjeni klic:

„Ti, morje, si lepše kot sveti
križ!
Ti, morje, si starejše kot sveti
križ!
Ti, morje, si močnejše kot sveti
križ!"

Kljub temu protikrščanstvu pa vendar Truhlar pesmi ne prišteva med slavitve materializma, kajti to morje ni del mrtve materije, temveč izraz samolastne volje, lastnega zakona.

Frivolna pa je ona znana pesem o prošnji procesiji za dež ob suši, pa tudi ko vasovanje primerja „božji poti“ in podobno. Kako bi označili sonet Daj, drug, zapoj..., ko obsodi Črtomira iz Krsta pri Savici, očitajoč mu značajsko slabost:

„In zagrizel se v rodna je tla

volkodlak —
to bil je Črtomir, naš junak.“

Ali s tem obsodi pokristjanje-
nje Slovencev na sploh ali samo
Črtomira?

V najmočnejši svoji zbirki Sa-
mogovori je znana „grozotno di-
namična“ pesem Vizija, kjer pred
križanim Kristusom pleše svoj
bakantski ples vsa svetovna ra-
zuzdanost, med njimi Babilonka,
ki predstavlja Rim in Cerkev, in
se roga Kristusovi zastonjski žr-
tvi. Toda p. Truhlar prav te kon-
čne vrstice apokaliptične vizije
smatra za izrazito krščanske:

„A stresal se je črni les visoki
in videl sem: tam trga se
življenje
od tega lesa, siloma se trga

duh od telesa in ne more
stran...
Zakaj, povej, si se razpeti dal?
sem vprašal ga s sovražnimi
očmi;
On mi z ljubečimi je
odgovoril —
in pal sem v nič pred njim.“

To je ena tistih pesmi, ki pred-
stavljajo kritiko Cerkve, pa so v
svojem dnu — krščanske. V tem
smislu je tudi Truhlar sam pi-
sal svoj Katolicizem v poglobit-
venem procesu.

Na podlagi takih in podobnih
pesmi je Aleš Ušeničnik še l. 1940
o pesniku mnenja: „Župančič po
moji sodbi ni kristjan.“ (Izbra-
ni spisi, VI., 253).

(Konec prihodnjič)

Z vlakom

Odhod. In zažvižgal je vlak skozi mrak.
O devojka ti, ob oknu sloné,
si li čula ta vrisk, plakajoč skozi noč:
o zbogom, domovina!?

In kakor ovije se val okrog skal,
ob Gradu se lije Ljubljana,
vsa z mesecem posejana;
boječe se strehe stiskajo,
po vrsti križi mi bliskajo
poslednji, zlat pozdrav
in gasnejo v mraku daljav.

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Mejica teče ob tiru,
za njo v polnočnem miru
gubijo se polja, s stezami prepeta,
tam breza samotna — kraljična zakleta —
glej, mesecu kaže srebrni nakit.
Z goré razgleduje se Mati Marija,
blesteča, pokojna zre svet pod seboj,
blesteča, pokojna razliva svit;
vasica med drevjem — in tam domačija.
gozdarja na samem — — In vse za menoј.

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Skrij, mesec, za oblak se skrij,
da je ne vidim, kako beži,
kako ostaja za mano
domovina.

S silo neznano
si segla mi do duše globin:
do zdaj nisem vedel, kako sem tvoj sin,
kako te ljubim globoko...
Domovina, daj mi roko,
ne beži, ostani pri meni,
tesno, tesno me okleni
in pel ti bom pesem visoko,
pel materi češčeni
kot ni ti še nihče pel;
src milijon bom ravznel,
uklonil jih tvoji oblasti,
razpalil v dušah strásti
bom plemenite, mlade,
da radovoljno zaklade
najdražje pred te polože.

Zvezde, stopite z zenita
strmih višin!
Klič vas sin,
ki vse predolgo v srcu mu spita
trpka bolest in ljubezen še nema...
V venec sklenite se, njo naj objema,
njo za vekove bolečin.

Daj svojo glorio, jutranja zarja!
kličem te sredi polnoči,
kličem te z glasom stražarja,
ki šteje ure, ko noč leži.

Daj svoj škrlat,
njo z njim ogrni,
ki žalovala v obleki je črni
dolge noči, brez nad.

Ne beži, ostani pri meni,
domovina, tesnó me okleni!

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak gre v noč.

Beži. Vse beži... Le v dalji planine!
Tam zemlja je naša zakipela,
zahrepenela, v nebo je hotela,
v višino pognala se kot val,
a v naletu pod zvezdami val je obstal —
tako strmi zdaj sredi višine
okameneli zanos domovine:
bleste se v daljavi razdrti grebeni,
nad njimi, glej, zvezde, čuječni plameni:
ko spi naša zemlja, le one nad njo
skrbe z menoj, bede nad nočjo.
In glej: planine in zvezde gredo z menoj,
vse drugo gubi se za mano v pokoj.

Z menoj, ve zvezde, z menoj, ve planine!
Razširi, raztegni se, króg domovine,
razlij se kot morje
v brezkončno obzorje,
dom moj!

Kamor stopi mi noga — na tvojih sem tleh,
kamor nese me jadro — na tvojih valeh,
kamor hoče srce — pri svojih ljudeh...

Kam, misel? Stoj!

Pošastno sopihajoč
kot demon vlak z menoj gre v noč —
in še danes v tuji slavi
neznanca me tuja zarja pozdravi...

Oton Župančič

Resnica o Vietnamu

VSI se še dobro spominjamo časov, ko je vse svetovno časopisje pisalo o Vietnamu in napadalo Amerikance in jim očitalo vse mogoče in nemogoče zločine. Ko so pa komunisti prevzeli oblast v južnem Vietnamu, pa so časopisi utihnili, kot da bi Vietnam več ne obstajal. To ne velja samo za komunistično časopisje, ampak tudi za drugo, ki po svojem videzu ni komunistično, pa se je komunistom posrečilo, da so se v uredništvih le-teh polastili vodilnih mest, in tako se dogaja, da tudi to časopisje piše ali pa sploh ne piše o tem, kaj se dogaja v Vietnamu.

Eden izmed redkih časopisov, ki pogumno piše o nasilstvih in zločinih v Južnem Vietnamu in tudi drugih deželah, katerih so se polastili komunisti (npr. Kambodža, Mozambik, Angola i.dr.), je turinski „Il nostro tempo“. Ta časopis je v zadnjem letu objavil poročilo o življenju v Vietnamu po prihodu komunistov. Napisal ga je p. André Gélinas, jezuitski misijonar, Kanadčan francoskega porekla, ki je živel v Vietnamu skoraj 20 let — od leta 1957 do 9. julija 1976, ko so ga komunisti izgnali.

P. Gélinas je živel v Vietnamu

— v Saigonu — polnih 14 mesecev pod komunistično oblastjo. Kar je pozneje po izgonu iz Vietnamu povedal, je sam doživel, sam videl ali slišal od znanih, zanesljivih prič. Njegovo pričevanje o nasilju, ki ga je doživljal Južni Vietnam v času, ko je on tam bival in ki ga je priobčil zgoraj omenjeni turinski časopis, je resnično pretresljivo, toda je ostalo v svetovni javnosti brez odmeva. O njem ne pišejo časopisi, o njem ne govorijo radijske in televizijske postaje, o njem ne razpravljajo sindikati in dijaške organizacije, ki tako rade protestirajo zoper vojaške oblasti v Čilu, Argentini in drugod.

Kaj pove p. Gélinas?

V svojem poročilu opiše p. Gélinas najprej, kako je bilo v Saigonu tiste dneve (30. aprila l. 1975), ko so komunisti prevzeli oblast. Na mah je bila uničena svoboda na vseh področjih. Ukinjena je bila svoboda gibanja. Kdor se je le malo upiral novim oblastem in njihovim naredbam, je bil poslan v taborišča „za prevzgojo“, od koder se velika večina ni in ne bo več vrnila.

Že prve tedne v maju 1975 so

mladi ljudje z rdečimi trakovi na rokavih začeli hoditi po hišah in so ljudem pobrali vse knjige, časopise in revije — razen komunističnih —, jih znesli na ulice in tam sežgali.

Gospodarski položaj je postal takoj po prevzemu oblasti po komunistih nevzdržen. Takoj je bilo zaplenjeno vse, kar je kdo imel v bankah in hranilnicah. Pa ne samo to. Nova oblast je na spreten način pobrala ljudem tudi tisti denar, ki so ga imeli doma. V septembru 1975 so „zamenjali“ denar na ta način, da so dali vsem enako majhno vsoto novega denarja; ves prejšnji denar je v tem trenutku ostal brez vsake vrednosti. Naenkrat so bili vsi ljudje izenačeni glede denarja. Vse je pobrala država in posledica je bila silna revščina. Začela se je zamenjava predmetov: ti meni uro, jaz tebi kruh, ti meni čevlje, jaz tebi jajce, ti meni pohištvo, jaz tebi zdravilo (teh skoraj ni bilo mogoče dobiti niti za zlato).

Komunisti so se posluževali v boju zoper morebitne naprotnike dveh neusmiljenih sredstev. Vsakega, ki jim je bil nadležen ali se jim je samo zdel nezanesljiv, so poslali v taborišče „za prevzgojo“. Ostale pa so sklenili ukloniti z lakoto in pomanjkanjem. Pri tem ni bilo za komuniste važno, če ljudje umirajo, se zatekajo k samomorom, se predajajo obupu. Revolucija mora zmagati za vsako ceno.

Nova oblast je napravila načrt za „nova gospodarska področja“, kamor bodo iz mest preselili najmanj 8 milijonov ljudi. Vsak dan so iz Saigona (in podobno tudi iz drugih mest) odhajali tovornjaki z ljudmi v ta nova gospodarska področja, kjer ni bilo niti cest, niti hiš in vodnjakov in sploh ničesar za normalno življenje. Vsak dan je tako odšlo po nekaj tisoč ljudi, ki so smeli vzeti s seboj samo to, kar so lahko zavezali v male culice. Po dveh ali treh dneh vožnje so te ljudi odložili v kakem pragozdu ali celo kar ob močvirjih z ukazom, da naj ta svet spremene v plodno zemljo.

Tako so morali ti ljudje začeti živeti iz nič. Najprej je bilo treba poiskati vodo. Če so jo našli, so obstali vsaj ti, ki so bili krepki in odporni. Umrljivost je bila visoka; v prvih mesecih so umrli otroci, bolniki, slabotni in stari ljudje. Njihova prva hrana so bili gozdni sadeži. Začela se je okorna obdelava zemlje. Najbolj kritičnih je prvih šest mesecev.

Nekateri najbolj pogumni so zbežali čez hribe v Laos, drugi pa so se vrnili v Saigon k sorodnikom. Ker pa niso imeli osebnih dokumentov, niso mogli dobiti ne živeža ne dela. Mnoge izmed teh ubežnikov je odkrila milica in jih takoj poslala v taborišča „za prevzgojo“, od koder se ni nihče več vrnil v civilno življenje.

Korupcija

Med vietnamsko vojno je svetovni tisk na široko poročal o veliki korupciji in prostituciji v Južnem Vietnamu. Sedaj pa ta tisk ničesar ne piše o vsem tem, čeprav po navedbah p. Gélinasa korupcija in prostitucija nista nič manjši. Vsi iščejo zlato in tujo valuto. Z zlatom in dolarji kupiš vse: potni list, izbris kazni, meso, zdravila, bencin itd. Črna borza je bolj razširjena kot pod Thieujem, bivšim predsednikom Južnega Vietnama. Prostitucija se nadaljuje, samo da novi gospodarji plačujejo dekleta namesto z denarjem z bencinom, rižem in mesom. Tudi prodaja opija in drugih mamil se nadaljuje.

„Taborišča za prevzgojo“

Približno en mesec po koncu vojne je izšel vladni odlok, ki je naznanil, da bodo morali vsi moški od 18. do 60. leta starosti, ki so služili prejšnjemu režimu (častniki, podčastniki, uradniki, profesorji, učitelji, zdravniki in dr.) opraviti desetdnevni tečaj za prevzgojo. Sprva ta odlok ni povzročil preplaha, saj je šlo samo za 10 dni. Toda zgodilo se je, da se niti po enem letu še ni nihče vrnil iz tega tečaja. Samo v Saigону je na ta način izginilo okoli 300.000 oseb, v vsem Južnem Vietnamu pa ok. 700.000. Vsi ti so končali v omenjenih taboriščih.

P. Gélinas piše, kako se je po

devetih mesecih prevzgoje vrnil v Saigon neki tehnični strokovnjak, nujno potreben pri električni oskrbi mesta. Vrnil se je postaran za 20 let, ves osivel, spremenjen, prestrašen in molčeč. Postal je kot pes na vrvici. Vsak teden se je moral javiti na policiji in poročati o lastni družini, o sosedih, o sodelavcih. Točno se je udeleževal vseh komunističnih sestankov. Strah mu je prodril do mozga.

V taboriščih za prevzgojo je izginil skoraj ves južnovietnamski razumniški sloj. Za partijo namreč ni važno, da ima narod izobražence; zanje je važno le, da se ji vsakdo podredi.

Nihče ne ve, koliko je teh taborišč za prevzgojo. Nahajajo se daleč od obljudenih krajev. V vsakem taborišču je od 3000 do 5000 ljudi. Poleg triurnega dnevnega pranja možganov morajo taboriščniki opravljati do 14 ur na dan najtežja dela.

„Taborišča za prevzgojo“ so dejansko dosmrtna ječe, kjer postopoma likvidirajo jetnike. V nekem taborišču so vsak dan ustrelili 4 do 5 bivših vojakov (častnikov in podčastnikov). Tako se je taborišče, ki je štelu okoli 3000 ljudi, počasi praznilo.

Blizu Saigona je bilo taborišče za generale Thieujeve armade. Spočetka so to taborišče lahko obiskovali časnikarji in sorodniki taboriščnikov. P. Gélinas je poznal ženo nekega generala, po rodu Francozinjo, ki je večkrat obi-

skala svojega moža. Povedala je, da so z jetniki dobro postopali. Toda nekaj mesecev preje, predno so izgnali p. Gélinasa, je temu omenjena gospa povedala, da ni mogla več obiskati moža, ker so ji povedali, da je taborišče razpuščeno, ker so se med generali množili „samomori“. Bili so likvidirani.

Kako je z versko svobodo?

V državi, kjer so prenehale vse demokratične svoboščine — politične, kulturne, gospodarske i. dr., kjer ni svobode tiska, združevanja, šolanja, potovanja, je razumljivo, da ne more biti prostora za versko svobodo.

Tuji misijonarji so bili s prav malimi izjemami takoj vsi izgnani, prav tako tuje redovnice. Na deželi so takoj ukinili poučevanje verouka; v mestih pa ga niso takoj ukinili, da bi tuji časnikarji videli, da vlada verska svoboda. V zelo težkem položaju so tudi domače redovnice. Zapustiti so morale svoje hiše za stare ljudi, za upokojeince, šole, sirotišnice, bolnišnice, kjer so delovale.

Sramotna zgodba o 200 vietnamskih otrocih

Ko so Amerikanci zapuščali Južni Vietnam in so začeli komunisti zasedati deželo, je hotelo zbežati ogromno ljudi, ki niso soglašali s komunizmom. Toda le malokaterim se je to posrečilo.

Med temi srečnimi ubežniki je bilo tudi 200 otrok-sirot, ki so izgubili v vojni in revoluciji svoje starše. Za te otroke se je v tistem času strahotne zmede zavzel neki danski časnikar Henning Becker, ki je z nadčloveškim trudom dosegel, da so dali Amerikanci na razpolago letalo za prevoz teh otrok v njegovo domovino — Dansko.

Medtem, ko so se vršile priprave za prevoz teh otrok, je danski ministrski predsednik, socialist Anker Jørgensen z veliko naglico priznal novo komunistično vlado v Južnem Vietnamu. Ko se je Becker z otroki spotoma ustavil na letališču v Honolulu, ga je tam čakal predstavnik danske vlade in mu „prijateljsko“ svetoval, da naj se za otroke ne briga več. Toda Becker ga ni ubogal in je otroke peljal naprej na Dansko.

Nekaj dni poprej je danska vlada sklenila s Severnim Vietnamom trgovinsko pogodbo, ki pa je za podpis pogodbe postavil pogoj, da Socialistična danska vlada ni imela pomislekov zaradi vračila teh otrok. Toda zaradi svetovnega javnega mnenja, ki bi jo gotovo obsodilo, je hotela to vprašanje rešiti tako, da bi se otroci „prostovoljno“ vrnili v Vietnam. In tu se začne najsrमतnejši del te zgodbe.

Danske oblasti so hotele z nečloveškimi sredstvi izsiliti od otrok, da se „prostovoljno“ vrnejo v Vietnam. Otroke so najprej

zaprli v neko taborišče na otoku Livo v bližini Alborga, na severu Danske. Nihče ni vedel — tudi Becker ne — kam so jih odpeljali. V tem taborišču so hoteli pazniki zgrda prisiliti otroke, da se odločijo za povratek v Vietnam. Petnajstletni fant Lam-Kao je neke noči pobegnil iz taborišča, našel na obali majhen čoln in se z njim odpeljal proti danski obali. Po treh dnevih so našli na morju njegovo truplo. Potem so otroke razdelili v dve skupini in jih odpeljali v dve različni ječi in vsako skupino naprej s pretepanjem in drugače silili, da se „prostovoljno“ vrnejo v Vietnam.

O vsem tem je pisal ugledni francoski časopis „L'Aurore“ dne

16. julija 1977, ki tedaj še ni vedel za končni rezultat tega nečloveškega dejanja. Ostali časopisi pa o tem sploh niso pisali.

Kdor pozna komuniste — in mi Slovenci jih dobro poznamo — se ne čudi njihovemu postopanju v Južnem Vietnamu, v Kambodži in drugod po svetu, kjer se jim je posrečilo po neodločnosti in nesposobnosti demokratičnega sveta priti na oblast. Zaprepadeni pa moramo biti nad nečloveškim postopanjem Danske, ene izmed najbolj civiliziranih držav na svetu, da tudi ona postopa po komunističnih metodah, da bi njena trgovina ne trpela.

R. Smersu

Vernost brez Cerkve?

V zvezni republiki Nemčiji narašča število kristjanov, ki se prištevajo med verne, nočejo pa imeti nič skupnega s Cerkvijo. Pojav „od Cerkve ločenih kristjanov“ je zajel tako široke množice, da je trenutno v tej deželi okoli 40 odstotkov verujočih vernih „na svojo pest“.

O vprašanju, ki ni samo nemško, so veliko govorili na zadnjem zasedanju osrednjega odbora nemških katoličanov. Kriza ustanove se je v zadnjih letih preselila tudi v cerkev. Vedno bolj se poudarja „zasebno življenje“, ki si prizadeva podreti čim več mostov do družbene sestavine človeka.

Nekateri se vprašujejo, ali je vernost brez Cerkve versko razpoložene prihodnjih kristjanov. Rešitev „necerkvenega krščanstva“ iščejo v smeri malih skupnosti. Sodobni človek se težko identificira s Cerkvijo v vsej njeni vesoljnosti, pravijo. Ne pritegne ga in ne napolni z občutkom varnosti in domačnosti. Zato se ji skuša odtegniti. Je pa odprt za versko življenje v manjših krogih, v družini, s prijatelji, v poklicu. „Varna razdalja od Cerkve“ je po sedanjem pojmovanju vernosti nekaj nevarnega, mora pa biti tudi spodbuda za iskanje novih načinov krščanskega občestvovanja.

HUMOR

„S čim si presenetil ženo za njen god?“

„S šopkom rož.“

„To vendar ni bilo presenečenje.“

„Kako da ne? Mislila je, da bo dobila krznen plašč.“

— — —

„Kako ste zadovoljni s plaščem, ki ste ga kupili pri nas?“

„Zelo. Imam štiri sinove. Po vsakem dežju se je tako uskočil, da ga je lahko oblekel naslednji sin. Le sedaj sem malo zaskrbljena.“

„Zakaj pa?“

„K dežju se pripravlja, plašč pa nosi že najmlajši sin.“

— — —

„Ali je tvoj mož vedno tako tiho?“ vpraša prijateljica ženo, katere mož sedi v kotu brez besede.

„Vedno ne. Ti bi ga morala slišala jesti.“

— — —

Šef velike trgovine se je poznal pri personalnemu šefu za novega prodajalca.

„Odlično je,“ je povedal ta, „včeraj mu je uspelo, da je prodal pralni stroj celó svoji ženi.“

„Doktor, če obračam glavo, čutim bolečine.“

„No, potem ni treba obračati glave!“

„Kako naj pa potem ugotovim, ali me še boli?“

— — —

„Kaj, je to mogoče? Poročen si, pa si sam šivaš gumb na plašč?“

„Motiš se! To je plašč moje žene.“

— — —

K judovskemu rabinu je prišla ena njegovih vernic, čes da se hoče njen mož od nje ločiti.

„Prinesi mi prvo Mojzesovo knjigo!“ naroči rabin svoji ženi Sari.

Ta mu jo prinese in rabin lista nekaj časa po njej.

Potem naroči: „Prinesi mi drugo Mojzesovo knjigo!“

Spet lista nekaj časa po njej. Potem zahteva še tretjo Mojzesovo knjigo.

Ko lista nekaj časa po njej, najde v njej naočnike. Natakne si jih, pogleda natančneje svojo vernico in pravi: „Tvoj mož ima prav!“

Johan Bojer — Božo Vodušek

Saj menda ni mislil, da bo tam prek hranil in služil denar tako dolgo, da postane milijonar, bratje pa naj bi zavrgli svoja mlada leta in garali, da povzdignejo Kvidal? In ko bo nekega dne posestvo veliko in lepo urejeno, da, takrat se bo Morten vrnil s svojim bogastvom v žepu. „Zdaj lahko gresta svoja pota! Zakaj jaz sem najstarejši in posestvo je moje.“

Krčenje je le počasi napredovalo. In proti materi sta bila oba tako čudno godrnjava in nejevoljna. Če sta kdaj pa kdaj zaslužila kaj denarja, ji nista več dala vsega. Hotela sta biti vendar oblečena kakor dostojna človeka, odkar mati ni več tega zmogla. Peter si je hotel privoščiti žepno uro. In razen tega je bila še okrožna šola. Tja sta hotela oba prav tako kakor Morten.

Simena je pred nekaj časa zelo mikalo, da bi postal kovač. Pe-

ter je znal že delati kolesa za vozove, prav tako dobra, kakor se kupijo v mestu. Ampak pisma izseljencev so jima odkrila take pravljične razglede, da je bilo vse, kar sta počenjala doslej, le malenkost. Ko sta bila vsak eno zimo na okrožni šoli in se naučila nešteto stvari o kraljih in vojnah in pohodih Vikingov, je bilo vse drugo še bolj neznatno. Prav tako je bilo, kakor bi bila obstala in se zastrmela v druge čase in ljudstva, prek drugih delov sveta, kjer gre le za velika dejanja — kjer se omenjajo samo možje, ki se povzpnejo visoko nad druge. Zakaj naj bi hodila tod okrog in se mučila za Mortena.

Pisma izseljencev so si bila podobna v tem, da so pripovedovala, kako čudovito je vse tam prek, ali zamolčevala, kaj so naseljeneci morali pretrpeti. In v okraju so učinkovala kakor prebujenje. Ko so se zbrali ljudje pred cerk-

vijo, so govorili samo še o pisnih. Pomislite, Kal Skaret je imel že zdaj šeststo maalov zemlje, pravo veliko posestvo! Res čudno je, kaj se vse dogodi na svetu! Marsikak kočar je hodil okrog in mislil na Kala. In Per Föll je pisal domov, da jim nekaj lahko zagotovi — v Ameriki ni nobenega razločka med stanovi. Tam župnik in zdravnik prva pozdravljalta, če srečata kakega delavca. Veliko več Per ni pisal, pristavil je le, da na svojem kosu zemlje lahko krmi blizu petdeset krav. To je seveda dalo malim ljudem v okraju marsikaj misliti. Strašilo je po glavi kočarju, ko si je moral v zgodnjem zimskem jutru utirati pot skozi snežne zomete h glavnemu posestvu in opravičati dnino s praznimi rokami z Lofotov. Ko so letela skozi vrata pisma advokatov —, ko je prišel Ebbe, da bi rubil, neprenehoma so mislili ljudje na ameriška pisma. Tako se godi malemu človeku tukaj! In tako se mu godi v Ameriki! Le spomnite se, kako je bilo s Kalom!

Vse več in več se jih je izseljevalo. Če se je poročil kak kočarjev sin, je zelo preudaril, ali bi si izkrčil prostor za kočjo. Le predobro je vedel, kaj se pravi pričeti kot kočar. Največji del leta je bilo treba opravljati dnino in šele zvečer kopati na lastnem kosu zemlje korenine in kamenje, da bi nekega dne pridela krme za dve kravi. In če sta se z ženo vse življenje tako mučila, so bili nju-

ni otroci prav tako brez doma, kakor sta bila ona dva. Kmet je združil njive in travnike z glavnim posestvom in tako je bil svet obdelan vse više prek bregov in hribov. Ameriška pisma so jih učila, da se reveži lahko lotijo česa boljšega. Pelji se čez lužo in postal boš bogat človek, večji in mogočnejši kakor kdorkoli v domačem okraju.

Ko pa so potem prišli tja in pisali domov, so se njihova pisma glasila kakor vsa druga pisma iz Amerike. In četudi jim je šlo tako slabo, da si nič več niso vedeli pomagati, so o tem molčali. Naj pridejo rajši še sorodniki in znanci za njimi. Vsekakor so hoteli biti pred očetom in materjo možje, ki so se visoko povzpeli. Hoteli so biti kakor drugi izseljenci, domači bog na omari.

Nekega dne je Berit Kvidal dohitel gozdar, ki se je peljal na dvokolesnem vozu. Ustavil je in jo povabil, naj prisede.

Ta gozdar je bil čuden človek. Pridigoval je in govoril o tem, naj kmetje ničesar ne kupujejo v mestu, ampak naj si vse orodje napravijo sami, kakor v starih časih. Šolo je smatral za nesrečo. Ljudje so bili od nje le bolj in bolj neumni.

„No, Berit, kako je? Že trije vaši fantje so biti z menoj pri izsekavanju v gozdu. Pametni so in pridni. Take mladine potrebujemo.“

„Da, Morten pa je šel svoja pota,“ je vzdihnila.

Gozdar je dvignil svojo sivolaso glavo in pogledal po pokrajini. Čez nekaj časa je rekel: „Škoda, toliko mladih ljudi se izseli. In menda prav tisti, ki so bili na takoimenovanih visokih šolah.“

„Da, res je. Če ve kdo malo več kakor drugi, mu seveda ni tako lahko pričeti po starem.“

„Moralo bi biti lažje. Saj namen šol bi moral biti vendar ta, da bi vzgajale sposobne delavce za dom, ne pa emigrante. Bog obvaruj — na zborovanjih sicer zmeraj govore, da so silno nacionalni. Ampak, ko pa gredo takoj drugi dan svoja pota? Tega ne razumem.“

Berit je nekaj časa premišljevala. Rada bi bila branila Mortena. „Ampak kljub temu,“ je rekla, „jim tisto, kar so se učili, samo koristi.“

„Bog obvaruj, seveda. Ampak čemu naj bi uboga Norveška izdajala toliko za šole za tisto mladino, ki obdeluje in bogati Ameriko? Lani sem imel pri sebi štiri fante z različnih hribovskih posestev. Njihovi očetje so se rod za rodom mučili tam gori. Zdaj je prišla vrsta na te štiri. Hoteli so na visoko šolo in potem, potem so postali Amerikanci. Letos odpotujejo vsi štirje tja. Nekega dne bodo hribovska posestva spet sami pašniki. Tako je in zmeraj huje bo, zato bodo že šole poskrbele.“

Berit je hladno oblilo po hrbtu. Kaj, če bo tudi s Kvidalom tako!

„Saj se bo spet vse popravilo,“ je rekla obotavljajoče se.

„Kako? Vprašanje je: ali je treba mladino tako vzgojiti, da bo našla svoj kruh v Norveški, ali pa je dežela presiromašna, da bi redila male ljudi, ki so bili na visokih šolah? To je, o čemer premišljam. Sicer pa je mogoče, da majhna dežela, kakor je naša, nima bodočnosti. Prosveta in napredek ji bosta vzela ljudi. Da, da. Nič veselega ne kaže.“ In gozdar je pogledal spet po pokrajini in pričel požvižgavati.

Nekega dne pa prideta na Kvidal po bregu navzgor dva stara človeka. Možu sega bela brada na prsi, oči so rdeče in vodene in opira se ob palico. Ženska je majhna in sključena v dve gube. Vstopita, pozdravita in sedeta kraj vrat. Samo to bi rada vedela, ali je Berit kaj slišala o Mortenu.

Seveda je. In kako se godi vašemu sinu, Joju?

Joju? Rdeče oči starca poskušajo ujeti ženin pogled. O Joju še nista slišala ne besedice.

Berit ustavi kolovrat. Ali ni pisal domov?

Oba sta odmajala z glavo. Zdaj je že dve leti od tega, kar je odšel. Posojilo v banki sta morala plačati poroka. Ali najhuje je bilo, da lastni starši niso slišali o njem ne besedice.

Berit ni mogla drugače, morala jima je skuhati kavo. Kar bogato se je čutila, kadar je pogledala ta dva starca, ki sta bila ta-

ko žalostna, da je njun sin pozabil na starše in domovino. Seveda jima je lahko povedala marsikaj o Joju. Morten ga je velikokrat omenjal v pismih. Njun sin je imel zdaj veliko posestvo. Gotovo je bil na najboljši poti, da postane bogat človek.

„In kljub temu ne pošlje domov ne enega šilinga,“ reče starec in spet pogleda ženo.

Ali kadarkoli ju je Berit odselej srečala, jima je morala pripovedovati o njunem sinu. In ni si upala reči kaj drugega kakor: O da, Morten piše, da je Joju prav dobro.

Ko sta pretekli od Mortenovega odhoda dve leti, je poslal petdeset dolarjev domov. To je bil vsaj denar. Ko le ne bi bila pri trgovcu tako hudo zadolžena.

Ampak odkar je govorila z gozdarjem, je hodila z neprestanim strahom okrog, da se tudi Simen in Peter ne bi spomnila in odšla. Vse bolj in bolj sta izgubljala pogum za delo na posestvu. Zato je govorila s Simenom in mu rekla, da mora zdaj prav zares pričeti z učenjem pri kovaču. Ko bo imel nekega dne veliko kovačnico, ne bo treba ljudem kupovati ključavnice, okove in podkve pri podeželskem trgovcu ali pa v mestu. Simen se je smehljaj. Da, da, to bi bilo bogastvo. Potem je resno govorila s Petrom. Saj je vendar tako spreten! Če bi nekega dne odprl v okraju kovačnico, bi prihajali ljudje od daleč naokrog in kupovali pri njem

kočije in dvokolesne vozičke, vozove in sani. To bi bilo nekaj velikega! Obogatel bi. Posebno, če bi se mu pridružil še Simen in mu pomagal.

Tako je skušala obema obrniti misli na to, kako bi se ustalila doma. Bila je tudi zanjo nova bodočnost. Videla je vse svoje otroke bogate v domačem okraju. Kdaj pa kdaj pa so prišli na obisk na veliko posestvo na Kvidalu, ki je bil vsem skupni dom. In tam je živela kot osivela stara mati in se veselila, da je vsem tako dobro na svetu.

Ali Simen in Peter sta se samo smejala in jo izpraševala, zakaj si ni Morten napravil mizar-ske delavnice, namesto da je šel svoja pota? Denar — za to je bilo treba denarja. Ali je bila tako proti temu, da bi odšla v svet in se povzpela kakor on?

Vendar, kaj bi morala pričeti takoj prvi dan tako na veliko? Zakaj ne bi pričela z malim in se počasi vzpenjala? Vprašaj Mortena, sta odgovarjala. Ali je morebiti on pričel z malim?

Toliko sta brala, vselej sta se vračala s knjigami domov. Velika plavolasa Randi je bila tudi vsa obsedena od branja. Ampak bilo je, kakor bi knjige vzbujale v njih samo hrepenenje po daljnem svetu. Naročeni so bili na časnike, zasledovali so vse, kar je bilo sodobnega. Ampak časniki so jim vzbujali samo novo hrepenenje. Pomislite vendar, kako se godi onim tamkaj in tamkaj!

MED NAMI V ARGENTINI

Mendoza

V nedeljo 9. oktobra je slovenska skupnost v Mendози počastila 60-letnico Marijinih prikazovanj v Fátimi. Po sv. maši ob 5 popoldne (Jože Horn) je bila prireditev na dvorišču Doma. Spored je prikazal Marijino poslanstvo v zgodovini človeštva in slovenskega naroda s pomočjo recitacije, diapozitivov, petja in igranja. Prireditev so pripravili prof. Božidar, inž. Marko in arh. Božidar Bajuk in Rudi Hirschegger.

Proslava 29. oktobra in dneva slovenske zastave

Proslava narodnega praznika 29. oktober in dneva slovenske zastave

Posebno, kako se godi onim v Ameriki!

Polagoma so pričeli odraščati sanjam o velikem kvidalskem posestvu, ki so jih bile družile z materjo.

Ali najhuje je bilo morebiti tedaj, ko je Berit opazila, da so se pričeli sramovati staršev in doma. Najbrž se jim je zdelo, da jih nihče ne spoštuje, ker so bili samo s Kvidala. Da, da, si je mislila. „Ampak, saj mi starši smo vendar vse storili, kar smo mogli.“

(Bo še)

je bila posvečena 60 letnici majniške deklaracije in smrti dr. Janeza Ev. Kreka. Proslava je bila 29. oktobra zvečer v Slovenski hiši. Najprej je bila v cerkvi Marije Pomagaj sv. maša za vse slovenske javne delavce, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar, potem pa v veliki dvorani prireditev s 300 udeleženci, predstavniki slovenske organizirane skupnosti v Velikem Buenos Airesu. Program je napovedoval član pripravljalnega odbora Marko Mele: besedo mladine prof. Katice Cukjati, slavnostni govor dr. Milana Komarja, odrski prikaz dr. Tineta Debeljaka v režiji Maksa Borštnika in izvedbi mladine (scena: Marko Jerman) in krstno izvedbo himne Slovenije v svetu v izvedbi Mladenk in fantov (Anka Savelli Gaser). Novo himno je napisal dr. Marko Kremžar, uglasbil pa prof. Jože Osana. Zatem je bila slavnostna večerja.

Molitve za umrle

Na dan vseh svetnikov, 1. novembra, ki ni v Argentini več zapovedan praznik, so bile skupne molitve za umrle na pokopališčih Charcarita, v Moronu, v San Justu, Villagas, v San Martinu, Olivosu in Boulogne, v Slovenski hiši pred spomenikom žrtvam, v vseh slovenskih verskih središčih pa so bile zvečer slovenske maše, ravno tako na dan

vseh vernih rajnih, ki se jih je udeležilo veliko rojakov.

Duhovne vaje za žene

V zavodu Marije Pomočnice v San Miguelu je od 4. do 6. novembra opravilo duhovne vaje 46 žena. Vodil jih je France Bergant.

Duhovniški sestanki

Slovenski duhovniki, ki delujejo na področju Vélikega Buenos Airesa, so imeli mesečne sestanke v Slovenski hiši zadnje srede v mesecu. Po skupni pobožnosti v cerkvi so bili sestanki v mali dvorani: navadno je bila najprej duhovna misel, potem predavanje in nazadnje slučajnosti. April: France Bergant: Jezusovo vstajenje; Tone Mizerit: Položaj v Argentini. Maj: dr. Filip Žakelj: Delo duhovnikov, redovnikov in školov za Baragovo beatifikacijo. Junij: Jože Guštin: Duhovnikova osebnost; Ivan Caserman: Cerkev in politika. Julij: Stanko Skvarča: Krepkost potrpežljivosti; dr. Edo škulj: Oris slovenske cerkvene glasbe. Avgust, september in november: dr. Mirko Gogala: Apostolska spodbuda Pavla VI. o evangelizaciji današnjega sveta (Nositelji, vsebina in pota evangelizacije). Oktober: dr. Roman Žužek: Današnji ekumenizem.

25. mladinski dan SDO in SFZ

V nedeljo 6. novembra je slovenska mladina iz Vélikega Buenos Airesa, organizirana v Slovenski dekljški organizaciji in Slovenski fantovski zvezi, praznovala 25. mladins-

ski dan. V dopoldanskih urah je bilo tekmovanje v odbojki, opoldne je bila mladinska sv. maša s sodobnimi verskimi pesmimi ob spremljavi kitar. Msgr. Orehar je govoril o duhovnem oblikovanju mladega človeka. Po maši je bilo skupno kosilo in nadaljevanje tekem v odbojki in nogometu. Popoldanski program sta napovedovala Veronika Fajfar in Marko Mele. Spored je zajel pozdrav zvezne predsednice Mari Groznik, besedo zveznega predsednika Miha Potočnika o geslu: „Pokažimo svetu, kaj mladi slovenski duh zmore“, govor lic. Milana Magistra, nastop mladine iz Carapachaya, Slovenske vasi, San Justa, Ramos Mejíe in San Martina.

Mendoza

Proslava slovenskega narodnega praznika 29. oktober in dneva slovenske zastave je bila v Mendози v nedeljo 6. novembra. V soboto zvečer je bila v Domu skupna večerja z razgovorom z dr. Markom Kremžarjem. Nedeljska prireditve se je začela z mašo (Jože Horn) v kapeli ss. mercedark, nadaljevala pa v Domu. Sodelovali so otroci z deklamacijami in petjem, srednješolci in pevski zbor (prof. Božidar Bajuk), slavnostni govor pa je imel dr. Kremžar.

Občni zbor Zveze slov. mater in žena

Zveza slovenskih mater in žena je imela 9. novembra v Slovenski hiši redni občni zbor. Novi odbor se-

stavlja jo gospe: predsednica Pavlina Dobovšek, podpredsednica Ruža Šuc, tajnica Renata Sušnik, blagajničarka Marta Jeločnik, kulturna referentka Marija Eiletz in dobrodelna referentka Milka Pezdirc. V širšem odboru so pa še vse predsednice krajev nih odsekov.

SKA

Slovenska kulturna akcija je posvetila svoj VIII. kulturni večer (11. novembra) predavanju dr. Tineta Debeljaka o postanku in pomenu Maurserjeve trilogije Ljudje pod bičem na podlagi avtorjevih pisem. Na IX. kulturnem večeru (25. novembra) je predaval lic. Darko Šušteršič o flamskem slikarstvu, na X. (17. XII.) pa je France Papež predstavil svojo novo knjigo „Zapisi z zdomstva“.

Večerja SKAS-a

Vsakoletna večerja članov Slovenskega katoliškega akademskega starešinstva, ki mu predseduje Milan Magister, je bila v Slovenski hiši v soboto 12. novembra. Na prireditvi je govoril Miloš Stare o Narodnem odboru za Slovenijo.

Obletnica v Berazategui

V nedeljo 13. novembra je Slovenski dom v Berazategui praznoval pod geslom „Bratje vsi ljudje in bratje vsi narodi!“ svojo 11. obletco. Ob pol 12 je po dviganju zastav msgr. A. Orehar daroval sv. mašo, potem je bilo skupno kosilo in ob 4 popoldne kulturni program z igranjem na citre Matevža Dolenca, s

petjem in folklornim nastopom otrok pod vodstvom ge. Betke Vitrih, govorom Janeza Brule, prikazom Krsta pri Savici (mladina) ter zahvalno besedo predsednika Doma Jožeta Vidmarja.

Birma slovenskih otrok

Na praznik Kristusa Kralja, 20. novembra, je bila v slovenski cerkvi Marije Pomagaj birmanska slovesnost. Med sv. mašo, ki so jo समाševali France Bergant, Matija Lamovšek, dr. Alojzij Starc in Jože Škerbec, je msgr. Anton Orehar podelil zakrament potrditve 92 otrokom. Med mašo je bilo ljudsko petje, ki ga je na harmoniju spremljal Stefan Drenšek. Vreme je bilo idealno lepo in udeležencev pri obredu zelo veliko.

Prvo sv. obhajilo

V nedeljo 27. novembra je bila v cerkvi Marije Pomagaj prvoobhajilna slovesnost. Msgr. A. Orehar je podelil prvo sv. obhajilo 33 prvoobhajancem. Med mašo je pel otroški zbor Slomškove šole (gdč. Anica Šemrov) ob orgljanju Gabrijela Čamernika. Po maši in fotografiranju je bil za prvoobhajance skupen zajtrk in nazdelitev spominskih podob.

Tečaj za zaročence

Tečaj za pare, ki se nameravajo poročiti v prihodnjem letu, je bil v Slovenski hiši 23., 24. in 25. novembra. Zaročencem so govorili dr. Marko in ga. Pavlina Kremžar,

zdravnik dr. Lojze Berce in msgr. Anton Orehar.

3. del življenjepisa škofa Rožmana je izšel

Konec avgusta je izšel 3. del življenjepisa škofa Rožmana pri Mohorjevi družbi v Celovcu. Tudi 3. del je napisal lazarist dr. Jakob Kolarič. 3. knjiga obsega nad 1000 strani: 877 strani besedila, potem so pa o pombe, dokumenti in fotografije. Ce-

na 3. knjigi je 494 šilingov ali 28 dolarjev. Poročilo o knjigi bo za naše bralce napisal dr. Tine Debeljak.

Sklepne prireditve šolskih tečajev

S koncem novembra ali začetkom decembra so končale s poukom vzporedno z argentinskimi tudi slovenske osnovne in srednje sobotne šole v Argentini. Sklepne prireditve so bile ponekod povezane z miklavževanjem.

NAŠE ŠOLE

Kratek oris slovenskih sobotnih šol v Argentini v šolskem letu 1977 je naslednji:

I. LJUDSKE ŠOLE

Šola Franceta Balantiča v San Justu: Učencev 96 (deklic 56, dečkov 40). Voditeljica: Angelca Klanšek; katehet: dr. Alojzij Starc; učiteljice: Kati Cukjati, Kristina Jereb, Marija Krajnik in Irena Urbančič; petje: Anica Mehle; predsednik šolskega odbora: Pavel Malovrh.

Šola škofa Ireneja Friderika Bavage v Slovenski vasi v Lanusu: Učencev: 49 (deklic 22, dečkov 27). Voditeljica: Zdenka Jan; katehet: Janez Petek; učiteljice: Mimi Bokalič, Marija Hočevar, Ani Sušnik, Janja

in Radojca Šušteršič; petje: Anči Koprivnikar in Zdenka Jan; predsednik šol. odbora: Srečo Urbanija.

Šola Ivana Cankarja v Berazateguiju: Učencev 8 (5 deklic in 3 dečki). Voditeljica: Cilka Pucko; katehet: Jože Guštin; učiteljica: Betka Vitrih.

Šola sv. Cirila in Metoda v Mendoza: Učencev: 39 (18 deklic in 23 dečkov). Voditeljica: Lenčka Božnar; katehet: Jože Horn; učiteljice: Mimi Artač, Zalka Hirschegger, Angelca šmon; petje: Božidar Bajuk; preds. šol. odbora: Stane Grebenc.

Šola nadškofa Jegliča v Buenos Airesu: Učencev 26 (17 deklic in 9 dečkov). Voditeljica: Marjana Bata-

gelj; katehet: Janez Pintar; učiteljice: Maruška Batagelj, Lučka Pavšer in Anica Rode; preds. šol. sveta: Nace Grohar.

Šola Josipa Južiča v Carapachayu: Učencev 35 (17 deklic in 18 dečkov). Voditeljica: Majda Markež; katehet: Matija Borštinar; učiteljice: Katica Komar, Marjetka Slabe in Mara Pleško; preds. šol. sveta: Franc Senovršnik.

Šola dr. Antona Korošca v San Luisu: Učenci 4; voditeljica: Marija Havelka.

Šola dr. Janeza Ev. Kreka v Tucumanu: Učencev 10 (8 deklic in 2 dečka) in 2 odrasla. Voditeljica: Jožejka Žakelj; učiteljici: Alenka Bergant in Linka Keršič; zastopnica staršev: Danica Draksler.

Šola Franceta Prešerna na Priestavi v Castelarju: Učencev 47 (28 deklic in 19 dečkov). Voditeljica: Mija Markež; katehet: Matija Lamovšek; učiteljice: Marija in Jožica Kopač, Vida Pograjc; petje: Anka Gaser; telovadba: Anka Golob, Nadi Kopač in Peter Pavšer; preds. šol. odbora: Polde Golob.

Šola škofa dr. Gregorija Rožmana v San Martinu: Učencev 57 (32 deklic in 25 dečkov). Vodi: Katica Kovač; katehet: France Bergant; učiteljice: Marta Dimnik, Saša Golob, Francka Klanjšček, Gizela šušteršič; petje: Marjeta Boltežar; telovadba: Darinka Zorec in Lučka Zorko; preds. šol. sveta: Janez Petkovšek.

Šola Antona Martina Slomška v Ramos Mejiji: Učencev 130 (deklic 72, dečkov 58). Voditeljica: Helena Malovrh; katehet: Jože Škerbec; u-

čiteljci: Kristina Breznikar, Majda Kelc, Vladi Selan, Tinka Vombergar, Saša Zupan, Marjan Hribar in Marjan Loboda; pripravnici: Andrejka Kelc in Andrejka šeme; preds. šol. odbora: Lojze Lavrič.

Šola Janeza Trdine v Miramaru: Učencev 7 (5 dečkov in 2 deklici). Uči Marica Žurga, verouk pa Boris Koman.

II. SREDNJEŠOLSKI TEČAJI

Srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši v Buenos Airesu: Dijakov 213 (123 dijakinj in 90 dijakov). Ravnatelj: Marjan Schiffrer; tajnica: Naca Osterc; profesor verouka: msgr. Anton Orehar; profesorski zbor: Ana Marija Klanjšček Hrenova, Terezka Prijatelj, Nada Vesel, Tine Debeljak ml., Stanko Jerebič, Andrej Krečič, Marko Kremžar, Albin Magister, Franci Markež, Pavle Rant in Božo Stariha.

Podružnica Slovenska vas: Dijakov 48 (30 dijakov in 18 dijakinj). Ravnatelj: Dušan šušteršič; profesorja verouka: Ladislav Lenček in Fr. Sodja; profesorji: Rudolf Drnovšek, Anton Gale, Ignacij Glinšek, Lovro Jan, Andrej Rot in Dušan šušteršič.

Rožmanov zavod v Adrogeju: Dijakov 8; profesorji: Marjan Bečan, dr. Franc Gnidovec in dr. Filip Žakelj.

Mendoza: Tečaj je vodil inž. Marko Bajuk, poučevali pa ge. Majda Ocvirk in Marija Grintal ter prof. Božidar Bajuk in Jože Horn.

Glede **Aljaževe šole** v Bariločah, bomo poročali drugič.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Koper — škofija

Apostolska nunciatura v Beogradu je 29. oktobra sporočila, da je ustanovljena samostojna škofija v Kopru. Ta je spet ločena od tržaške škofije in priključena ljubljanski metropoliji. Za prvega škofa je bil imenovan dosedanji apostolski administrator škof dr. Janez Jenko. V novo škofijo so vključena vsa ozemlja tržaško-koprske, goriške nadškofije in reško-senjske nadškofije, nahaja joča se na ozemlju SR Slovenije. Od koprskе škofije se pa odcepijo tisti njeni deli, ki se nahajajo v Italiji ali na Hrvaškem.

Škof dr. Jenko je bil rojen v župniji Mavčice na Gorenjskem 5. maja 1910. Mašniško posvečenje je prejel v Ljubljani l. 1934, bil nekaj mesecev kaplan v Kostanjevici, potem pa prefekt v škofovih zavodih v šent Vidu nad Ljubljano. L. 1940 je odšel v Beograd in bil tam katehet, škofov svetovalec in urednik mesečnika Blagovest. 1949 je postal vršilec dolžnosti generalnega vikarja beograjske nadškofije, 1956 pa pravi generalni vikar. L. 1964 je postal najprej apostolski administrator jugoslovanskega dela goriške nadškofije,

čez nekaj mesecev pa še tržaško-koprskega in reškega dela. 6. septembra 1964 je bil v Logu pri Vipavi posvečen za škofa, decembra istega leta pa se je preselil v Koper in tam organiziral cerkveno upravo vsega Slovenskega primorja.

Jesensko zasedanje škofovske konference

Od 11. do 13. oktobra je bila v Zadru redna jesenska škofovska konferenca.

Glede obreda sprave več spokornikov s skupno spovedjo in skupno odvezo so škofje ponovno izjavili, da v Jugoslaviji zaenkrat ni pravih pastoralnih razlogov, ki bi opravičevali uporabo skupne odveze izven smrtne nevarnosti.

Slovenski redovniški dan

Višji redovniki in predstojnice so priredili 23. novembra v Ljubljani srečanje slovenskih redovnikov in redovnic. Na sporedu so bila predavanja, ki so osvetlila pokorščino v službi prenove. Govorili so provincialka uršulink s. Ireneja Rabič, jezuit p. Radogost Grafenauer in šolska sestra Gabrijela Stopar.

Tatvina v cerkvi na Muljavi

V noči od 21. na 22. oktober so vlomili v cerkev na Muljavi, župnija šentvid pri Stični. Ukradenih je bilo iz velikega oltarja 6 kipcev angelov velike umetniške vrednosti in 12 postaj križevega pota, slikanih na steklo.

Umrla duhovnika

Janez Vilfan

22. oktobra je na svojem rojstnem domu umrl biseromašnik Janez Vilfan, župnik v pokoju. Rodil se je 16. novembra 1892 v Utiku v župniji Vodice. Posvečen je bil l. 1917, kaplanoval je v Kostanjevici na Krki in v Polhovem Gradcu, za župnika pa je bil v Nevljah pri Kamniku. 1941 so ga Nemci pregnali na Hrvaško, maja 1945 pa se je umaknil z begunci na Koroško in deloval v celovški škofiji. Septembra 1976 se je vrnil v domovino na svoj dom v Utiku.

Franc Pfajfar

29. oktobra 1977 je umrl na Trati v župniji Velesovo biseromašnik Franc Pfajfar, velesovski župnik v pokoju. Doma je bil iz Selc nad škofjo Loko (1888), posvečen v Ljubljani 1912, kaplan v Veliki Dolini, na Breznici in v Moravčah, župnik pa v šentgotardu in v Velesovem. Med vojno so ga Nemci izselili na Hrvaško, po vojni pa se je vrnil v Velesovo, kjer je ostal do 1971.

Štefan Steiner:

Uvod v moralno teologijo

Mohorjeva družba v Celju je izdala priročnik o moralki profesorja moralne teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani dr. Štefana Steinerja: Uvod v moralno teologijo. Knjiga pojasnjuje naravo moralne teologije, njeno zgodovino in nalogo v službi odrešenja. Delo je pa le uvod

v obširno delo, katerega 1. del bo obravnaval osnovno moralko (Kristusov klic človeku in človekov odgovor), 2. del središčno moralko (o krepostih, zlasti o veri, upanju in ljubezni), 3. del pa področno moralko (posamezna področja človekovega življenja in delovanja).

Vl. Truhlar: Doživljanje Absolutnega v slovenskem leposlovju

Župnijski urad Dravljje v Ljubljani je izdal poslednjo knjigo Vladimira Truhlarja: Doživljanje Absolutnega v slovenskem leposlovju. V knjigi Truhlar razbira prvine duhovnosti in religioznosti v delih Prešerna, Jenka, Mencigerja, Ketteja, Murna, Tavčarja, Cankarja, Župančiča, Preglja, Kosovela, Jarca, Gradnika, Antona Vodnika, Voduška, Balantiča, Kocbeka, Ceneta Vipotnika, Udoviča, Hribovska in Strniše. Prikaz je mojstrski, jedrnat. Truhlar je imel to delo za svoj najboljši slovenski spis. Mohorjeva družba v Celju, ki je nameravala delo izdati, je zahtevala črtanje enega ali več poglavij, ki niso šla v račun režimskim kulturnikom; menda je šlo za prikaz Cankarja in Kosovela pa morda še Balantiča ter Hribovska. Truhlar je zato delo umaknil in so ga zdaj neokrnjenega izdali jezuiti.

SVETOVNE NOVICE

Maša sv. Pija V.

Nedisciplinirani nadškof msgr. Lefebvre mod drugim odklanja tudi sedanji obred sv. maše, ki ga je upeljal drugi vatikanski koncil ter —kljub prepovedi — še vedno daruje mašo po prejšnjem obredu, ki ga je uvedel papež sv. Pij V. in je zgolj v latinskem jeziku. Msgr. Lefebvre utemeljuje to svoje postopanje s tem, da je to tradicionalna maša in da ima sedanja „koncilská“ maša krivoverske prvine. Tajnik papeškega sveta „Cor unum“, p. Riedmatten, je po pooblastilu apostolskega sedeža izjavil smiselno to, da ni mogoče trditi, da je obred sv. maše, ki ga je določil papež sv. Pij V., tradicionalen. Ta obred je veljal 400 let. Prej je bil obred v nebitvenih stvareh drugačen. Sedanji, koncilski obred se približuje prvotnemu obredu v prvih dobah Cerkve, in bitorej ta obred zaslužil označbo tradicionalnega obreda. Obred je znak edinosti v Cerkvi. Tisti, ki hočejo nadaljevati obred maše, ki ga je predpisal sv. Pij V., rušijo edinost v Cerkvi. — Da bi bila sedanja maša po novem koncilskem obredu krivoverska, ni msgr. Lefebvre z ničemer dokazal. Ima vse tiste bistvene dele maše (darovanje, spreminjenje, obhajilo) kot so jih imele maše vseh dosedanjih obredov. Razlika v primerjavi z mašo sv. Pija V. je samo

v jeziku. Po koncilski odredbi se sedaj daruje maša v narodnem jeziku, kar je pozdravil ves svet z največjim navdušenjem in kar se je prakticiralo že v prvotni Cerkvi.

Katoliške šole še vedno pomembne

Vzgojno vrednost katoliških šol in njihovo upravičenost ponovno poudarja 5. julija objavljena listina papeške kongregacije za katoliško vzgojo. Listina obsega 40 strani in omenja, da samostojne katoliške šole omogočajo mladim temeljito in sodobno vzgojo ter jih pripravljajo na delo v korist narodu, družbi in Cerkvi. Ukinitev takih šol (kot je to v komunističnih deželah, tudi v Sloveniji!) je neprecenljiva škoda za kulturo, za človeka in njegov naravni in nadnaravni smoter. Kongregacija v listini „Katoliška šola“ osvetljuje vzgojne ustanove z raznih vidikov in poziva vse, ki sodelujejo pri vzgoji: starše, učitelje, šolska vodstva in mladino, naj s svojo prizadevnostjo omogočajo res pravo državljansko in apostolsko vzgojo. Posebna vrednost teh šol je prenašanje krščanske kulturne dediščine na mlade rodove. V sodobnem kulturnem pluralizmu morajo te šole dajati možnost mladim, da črpajo iz krščanskih vrednot bogastvo, ki so ga bili deležni pretekli rodovi, obenem

pa v luči krščanskega svetovnega nazora iščejo izpopolnitev svoje osebnosti za uspešno delovanje v sedanjem in jutrišnjem svetu.

Dve središči za dialog

V kraju Mamré v Jeruzalemu je nastalo središče za srečanja judov, kristjanov in muslimanov tega mesta. V tem kraju so živeli nekaj časa očaki Abraham, Izak in Jakob. Skupina izraelskih kristjanov organizira tu srečanja z ljudmi iz kraja samega, razpravlja z njimi o odnosih med kristjani, judi in muslimani, rešuje probleme, ki nastajajo med temi verskimi skupinami in tako ustvarja pogoje za mirno sožitje.

Uspešno delovanje tega središča za srečanja je dalo povod za ustanovitev novega takega središča v Neve Shalomu, ki ima iste namene kot ono v Mamré. Tudi tukaj se zbirajo kristjani, judi in muslimani na razgovore v duhu bratstva in iskrenega sodelovanja.

Verske razmere na otoku Cipru

Na otoku Cipru, ki meri 9.251 km² in ima 640.000 prebivalcev, živi 500.000 Grkov in 115.000 Turkov. Po hudih medsebojnih bojih v preteklih letih so se razmere nekoliko uredile, vendar prihaja od časa do časa do novih sporov in bojev. Med turškim in grškim delom je zelo nenaravna meja. Tako ima npr. frančiškanski samostan sv. Križa troje vrat na turško stran, ena vrata pa na grško stran. Turško prebivalstvo izpoveduje muslimansko vero, grško prebival-

stvo pa grško-pravoslavno vero. Katoličanov je 6.500, od tega je 5.000 maronitskega obreda, 1.500 pa latinskega obreda. Protestantov je 1.600. Frančiškani imajo pet redovnih hiš s tremi župnijami.

Zdravniki in pravniki

Društvo italijanskih katoliških zdravnikov in Zveza italijanskih katoliških juristov sta javno izjavila, da je splav zločin zoper človeško življenje in da so zadevni sklepi italijanskih zakonodajnih zbornic tudi protiustavni, ker je italijansko ustavno sodišče že pred časom razsodilo, da je smatrati plod za človeško osebo, čeprav še ne rojeno, vendar z vsemi pravicami do življenja.

Zidanje cerkva na Poljskem

Posebna poljska škofijska komisija je lansko leto vložila pri poljski vladi 234 prošenj za zidanje novih cerkva (z denarjem vernikov seveda). Vlada je po dolgem oklevanju dovolila zidavo samo desetih cerkva. Prošnje so se nanašale na cerkve v novih industrijskih središčih, ki so nastala v zadnjih letih in so brez cerkva.

Skupni poročni obred

Katoliška konferenca škofov v Južni Afriki in Anglikanska sinoda v Južni Afriki sta se sporazumeli za skupni poročni obred med katoličani in anglikanci v Južni Afriki. Sporazum je bil poslan v Rim v odobritev.

Važna razsodba ameriškega vrhovnega sodišča

Ameriško vrhovno sodišče je izdalo sodbo, po kateri država ni obvezana plačevati stroškov za izvršitev splava, kar so zahtevali nekateri zagovorniki oz. zagovornice splava. Velika večina severnoameriškega tiska je z odobravanjem pozdravila to odločbo. Nekateri časopisi označujejo to odločbo kot „zgodovinsko odločitev“. Seveda ni s to odločbo vprašanje splava že rešeno, vendar bo izguba življenj v veliki meri zmanjšana. In kar je še bolj pomembno, je dejstvo, da je vrhovno sodišče izreklo, da ne obstaja ustavna pravica za dovolitev splava, kar je velik udarec za zagovornike splava v Ameriki.

Katoliška šola za judovske otroke

V Montrealu (Kanada) živi okoli 18.000 judov, ki nimajo nobene šole za svoje otroke, ker je po nekem zakonu dovoljeno ustanavljati šole samo katoličanom in protestantom. Nadškof v Montrealu je leta 1969 ustanovil posebno šolo za judovske otroke. Sprva je imela samo 15 učencev. Danes obiskuje to šolo 420 judovskih otrok. Razumljivo je, da je po tej nadškofovi gesti prišlo do pristranskega razmerja med katoličani in judi v Kanadi. Kanadska vlada ne dela nobenih težkoč, nasprotno, celo podpira to šolo.

Verska svoboda na Švedskem

Nova švedska vlada, v kateri pa ni socialistov, ki so vladali na šved-

skem zadnjih 25 let, je razveljavila dvoje prepovedi glede verskega življenja katoličanov. Do sedaj je bilo mogoče ustanoviti katoliški samostan samo z dovoljenjem vlade, ki pa je bila ustanavljanju katoliških samostanov skrajno nasprotna. Zato se je posrečilo ustanoviti v preteklih letih samo en samostan. Druga prepoved pa je zadevala osebe, ki bi želele stopiti v samostan. Za osebe, ki še nimajo 18 let, mora dati vlada dovoljenje za vstop v samostan. Sedaj sta obe prepovedi ukinjeni.

Maksizem nima odgovora

Filozofi raznih struj ugotavljajo, da je največja pomankljivost marksizma v njegovi filozofiji, ki nima nobene pametne in z dokazi podprte razlage za največja življenjska vprašanja: odkod in čemu je vse veselje, v čem je smisel človekovega življenja in podobno. Zlasti je marksizem v veliki zadregi v vprašanih človekovega trpljenja in smrti. Marksistični filozof Kolakowski je javno napisal, da marksizem ne more razložiti smisla trpljenja in smrti. Najslabše razvita znanost v Sovjetski zvezi in ostalih komunističnih državah je prav filozofija, ki si dostikrat skuša pomagati iz zadrege z naravnost smešnimi trditvami. — O tem je nedavno govoril v Parizu msgr. Elchinger, ki je opozarjal na to, da je potrebno zlasti izobražencem in še posebej študentom prikazati to veliko filozofsko slabost marksizma in komunizma.

Nova preganjanja jezuitov

P. Arrupe, general jezuitskega reda, ki šteje okoli 30.000 članov, je nedavno izjavil uredniku katoliškega italijanskega časopisa „Avvenire“, da se je na mnogih kontinentih poostrilo preganjanje jezuitov. Na neki policijski stražnici v Brazilu je bil umorjen p. Burnier. V San Pablo v Rodeziji so bili umorjeni trije jezuiti. Pregarjanje jezuitov se vrše na Kitajskem, v vzhodnih evropskih in v jugozahodnih afriških državah. V Mozambiku so jezuiti vse izgubili. Izgnani so bili iz Birmanije in Iraka, kjer so ustanovili univerzo in mnogo srednjih šol. Vietnam je zaprt za jezuite. Jezuite preganjajo tako fanatični levičarji kot tudi desničarji — veleposestniki in bogatini, ker se jezuiti zavzemajo za socialno pravičnost.

Črnka — generalna prednica

V Združenih državah je bila za generalno prednico ženskega reda „Sester božje previdnosti“ izvoljena redovnica-črnka sestra María Infanta González, ki je dokončala katoliško univerzo in je strokovnjakinja v vzgojnih in šolskih vprašanjih. Omenjeni red deluje v 16 škofijah v Severni Ameriki.

Podržavljenje katoliških šol

Tri levičarske francoske stranke — socialisti, komunisti in levičarski radikali — imajo v svojem načrtu podržavljenje vseh katoliških šol, ako se jim posreči dobiti večino na

volitvah in vlado v svoje roke. V Franciji je sedaj v katoliških šolah nad dva milijona dijakov, ki po veliki večini izhajajo iz manj premožnih družin.

Kapucinski red v Kolumbiji

Eden izmed najbolj delavnih redov v Kolumbiji je kapucinski red, ki se udejstvujejo zlasti v amaconskih pragozdovih. Lanj je v kapucinski red vstopilo kar 20 mladih vseučiliščnikov, kar je znamenje, da uživa red velik ugled in velike simpatije zlasti med izobraženo mladino. Ta kapucinska pomlad v Kolumbiji vzbuja upanje na bogato versko žetev v prihodnosti.

Potreba po katoliških šolah

Na Škotskem so izvedli anketo o problemih krajevne Cerkve. Med vprašanji je bilo tudi vprašanje o potrebi katoliških šol. Nad 80% vprašanji je bilo tudi vprašanje o dobro vzgojo mladine nujno potrebne katoliške šole z verskim poukom. Veliko odgovorov je poudarjalo potrebo po izvajanju koncilskih smernic in po podpiranju potrebnih v tako imenovanem „tretjem svetu“.

Duhovniški poklici v Franciji

Francija je v zadnjih letih doživljala hudo krizo glede duhovniških poklicev. Letos pa se je to stanje nekoliko popravilo in obstaja upanje, da se bo stanje v prihodnjih letih še bolj popravilo.

Španski kralj se odpoveduje posebni pravici

V preteklem letu so se izvršile v Španiji razne spremembe tudi na cerkvenem področju. Važen dogodek je bil ta, da se je španski kralj odpovedal posebni pravici (privilegiju), da sme papežu predlagati kandidate za izpraznjena škofovska mesta. To je bil včasih privilegij katoliških vladarjev in ta privilegij je šel sedaj v zgodovino.

Cerkev na Kitajskem

List „Ateizem in dialog“, ki ga izdaja papeško tajništvo za neverujoče, omenja, da živi na Kitajskem od 500 do 600 katoliških duhovnikov (l. 1948 jih je bilo 3.600), vendar ne smejo opravljati svoje službe. Od škofov, ki so bili posvečeni do 1964, jih živi še okoli 10; nekateri so že od l. 1958 v zaporu.

Komunisti v duhovniški obleki

Znani češki šahovski mojster Luděk Pachman, ki je zbežal v Berlin, je dal podatke o cerkvenem življenju na Češkoslovaškem. Povedal je, da je 60 duhovnikov izgubilo dovoljenje pridigati v cerkvi. Sploh živijo duhovniki v stalni nevarnosti, da ne bodo smeli pridigati. Nadzorujejo jih v cerkvah posebni policijski agenti, ki so izbrani iz vrst fanatičnih ateistov. Največjo škodo pa dela Cerkvi tista peščica duhovnikov, ki se vdinja režimu in je vključena v režimsko organizacijo „Pacem in terris“. Te duhovnike imenuje Pachman „komuniste v sotani“.

Zahodna Nemčija ima katoliško večino

Po podatkih državnega statističnega urada že več let stalno napreduje število katoličanov v Nemčiji. V letu 1961 je bilo v Zahodni Nemčiji 50 odstotkov prebivalcev protestantov, katoličanov pa samo 44,1 odstotkov. Od tedaj naprej se je število protestantov stalno manjšalo, tako da je v letu 1976 število katoličanov preseгло protestante. Vpliv na porast števila katoličanov je med drugim imelo tudi dejstvo, da se je mnogo delavcev iz katoliških držav za stalno naselilo v Nemčiji.

Rockefellerjeva ustanova

Rockefellerjeva ustanova, ki ima svoj sedež v New Yorku, je dobila novo vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen severnoameriški katoliški duhovnik p. Teodor Hesburgh. Doslej je bil predsednik Cyrus Vance, ameriški državni tajnik. P. Hesburgh je v Ameriki znana osebnost. Je predsednik katoliške univerze Notre Dame, velja za odličnega vzgojitelja in strokovnjaka za vprašanja manjšin. Rockefellerjeva ustanova velja za eno izmed največjih dobrodelnih in mecenskih ustanov na svetu.

Nizozemski senat proti splavu

Nizozemski senat je odklonil predlog socialistične in liberalne stranke, ki ga je poslanska zbornica že sprejela, da bi se z zakonom dovolil splav na Nizozemskem.

KJE JE KAJ

LETO XLV

JANUAR 1978

UVODNIK	Ali razumemo zadosti? (Anton Orehar) ...	1
BOŽIČNI PRAZNIKI	O naših domačih običajih v božični dobi po sv. večeru (Božidar Bajuk)	4
	Trije zvonovi (Jože Pogačnik)	2
	Da, sveta je božična noč (Marjan Jakopič)	3
	Vrata v novo leto (Milena Merlak)	3
	Božični večer (Josip Stritar)	12
	Trije Kralji (Amarilis) 	13
	Aómori pod snegom (Vladimir Kos)	14
KAREL MAUSER	Naj nas sreča ne omami in bridkost ne stare!	15
	Karel Mauser pred odhodom	16
	Nekoč	16
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Obračun sinode o evangelizaciji (škof Janez Jenko)	17
60-LETNICA KREKOVE SMRTI	Vidni in nevidni del človeške veličine (Vinko Brumen)	20
NAŠA VPRAŠANJA	Družina na tujem (Avgust Horvat)	26
ŽUPANČIČEVA STOLETNICA	Ob župančičevi stoletnici (Tine Debeljak) ...	33
	Župančič: Kaj pravi ptica	14
	župančič: Z vlakom	39
SODOBNA VPRAŠANJA	Resnica o Vietnamu (Rudolf Smersu)	42
RAZNO	Humor	47
	Naše šole	55
ROMAN	Izseljenci (Johan Bojer — Božo Vodušek) .	48
NOVICE	Med nami v Argentini	52
	Novice iz Slovenije	57
	Svetovne novice	59

PREGOVORI O BOGU

Cveteti moraš tam, kjer te je posejal Bog. (romunski)

Daleč proč od ljudi še ne pomeni daleč od božjega obličja. (afriški)

Boga kliči, a sam ne počivaj! (slovenski)

Bog je dober oče, a deca so mu poredna. (slovenski)

Ne prižigaj lažnega ognja pred pravim Bogom. (kitajski)

Bog ni zgradil mostov, ampak nam je dal roke, da jih gradimo. (angleški)

Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo;

z Bogom delo dokončaj pa boš prišel v sveti raj. (slovenski)

Bog je hvale vreden, človek pohvale. (slovenski)

Vsak je tak, kakršnega je ustvaril Bog, pogosto slabši. (španski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual
No. 1.313.507

Tiska Vilko s.r.l., Estados Unidos
425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.

Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je 8.000 pesov; v ZDA in Kanadi 12 dolarjev; v Avstriji 200 šilingov; v Italiji 8.000 lir; drugjeproktivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja oprema in stalna zaglavja „Duhovnega življenja“ in „Božjih stezic“: Stane Snoj.

